

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Filozofická fakulta

Ústav romanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ČINNOST EVROPSKÉ UNIE V
PALESTINĚ**

Vedoucí práce: **Mgr. et Mgr. Ivo Petruš, Ph.D.**

Autor práce: **Lucie Chlumová**

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní
obchod

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice, 21. května 2010

Na úvod bych především ráda poděkovala svému vedoucímu práce, Mgr. et Mgr. Ivo Petru, Ph.D., za jeho trpělivost a čas, ale hlavně za jeho metodické vedení a poskytování vždy velmi užitečných a cenných rad, které za vznikem této práce stojí.

Poté bych ráda zmínila rodinu, která mi byla vždy silnou oporou a podporovala mě v mém studijním počínání. Zvláštní dík bych ráda věnovala rodinnému příteli z Ústavu mezinárodních studií, který mi pomáhal, jak s výběrem tématu, tak i jeho vypracováním. Poskytoval mi vždy podnětné názory a informace a také přistupoval k mé práci patřičně kriticky, což mi pomáhalo v mém snažení. Tímto bych chtěla poděkovat i všem ostatním, se kterými jsem práci konzultovala, a kteří mi v jejím vypracovávání pomáhali.

Anotace v českém jazyce

Jádrem této práce je činnost Evropské unie na palestinském území, které je ovšem nutno zpočátku vymezit jak historicky tak i v politicko-geografické sféře. Dále pro pochopení všech souvislostí je potřeba politiku vůči Palestině zasadit do teoretického rámce zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie a i dalších souvisejících politik.

Největší prostor je věnován přítomnosti a činnosti Evropské unie v Palestině a jejich následné analýze. Zpočátku jsou zmíněny historické souvislosti této aktivity pro porovnání s nynějšími formami od humanitární, přes hospodářskou a obchodní spolupráci, až po jednotlivé postoje představitelů Evropské unie a jejích členů k vyhlášení samostatnosti. Je ovšem nutno tuto činnost zobecnit v kontextu společné bezpečnostní a zahraniční politiky Evropské unie. Cílem práce je analýza tohoto angažování a zhodnocení jeho výsledků.

Anotace v anglickém jazyce

The core of this work is the activity of the European Union in the Palestinian territories, which, however, it is necessary to define it historically and in the politico-geographical sphere. In addition, to understand all the contexts we need a policy towards Palestine fit into the theoretical framework of the foreign and security policy of the EU and other relevant policies. The largest part of this work is devoted to the presence and activities of the European Union in Palestine and subsequent analysis. Initially outlines the historical context of this activity for compare it with the existing forms of humanitarian, despite the economic and trade cooperation, to the respective positions of representatives of the European Union and its members to declare autonomy. However, it is necessary to generalize this work in the context of the common security and foreign policy of the European Union. The aim of this thesis is an analysis and assessment of involvement its results.

OBSAH

Úvod	9
1. Obecná charakteristika území Palestiny a jeho vymezení v politické a socioekonomické sféře	11
1.1. Vymezení Palestiny v socioekonomické sféře	12
1.2. Stručný vývoj Palestiny do 1. světové války	14
1.3. Historický vývoj po 1. světové válce	14
1.4. Historický vývoj za 2. světové války	15
2. Vývoj izraelsko-palestinského konfliktu	17
3. Vznik nezávislého palestinského státu	18
3.1. Vyhlášení nezávislosti	18
3.2. Vývoj na území Izraele a Palestiny v 90. letech	18
3.3. Historické události 20. století (do roku 2008)	20
4. Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	22
4.1. Historie vzniku SZBP	22
4.2. Cíle a rozsah působnosti	23
4.3. Nástroje SZBP	23
4.4. Inštituční a rozhodovací členění	24
4.5. Financování	25
4.6. Bezpečnostní a obranná politika	25
4.7. Změny s přijetím Lisabonské smlouvy	26
5. Činnost Evropské unie v Palestině	28

5.1. Historie aktivity EU na území Palestiny	28
5.1.1. Vývoj ve 40. – 80. letech 20. století	28
5.1.2. Vyhlášení Palestinské samosprávy	29
5.1.3. Vývoj činnosti EU od r. 1993	31
5.1.4. Reakce na volby roku 2006	31
5.2. Role EU a jejích institucí v mírovém procesu a rozvoji Palestiny	33
5.2.1. Působení jednotlivých institucí EU	34
5.2.2. Evropská sousedská politika	35
5.2.3. Unie pro Středomoří	36
5.2.4. EUPOL COPPS	37
5.3. Finanční pomoc Evropské Unie	38
5.3.1. Vývoj financování do roku 2005	39
5.3.2. Současná finanční pomoc EU	40
5.3.3. Některé z programů EU	44
5.4. Humanitární činnost EU	45
5.4.1. UNRWA	46
5.5. Obchod s Evropskou unií	47
5.6. Vztahy s Českou republikou	49
5.6.1. Historie kontaktu s Palestinou	49
5.6.2. Obchodní a rozvojová pomoc	50
Závěr	52
Résumé	57
Dvojjazyčný glosář	61

Prameny

63

Přílohy

66

Úvod

Přestože byl nezávislý palestinský stát na Izraelem okupovaných územích vyhlášen již koncem roku 1988, boje na tomto území trvají dodnes. Každý den můžeme v televizi nebo novinách slyšet o bombových atentátech, bojích a sporech jak na straně Palestiny, tak i Izraele. Myslím, že právě tento konflikt je jeden z nejsledovanějších a nejvážnějších na Blízkém východě vůbec. Důvodem, proč jsem si vybrala toto téma, je nejen myšlenka, že se Palestině doposud nepodařilo vytvořit svůj stát uznávaný celým světem a že tento konflikt trvá již od stejného roku, jako jsem se narodila, ale zajímal mě i postoj Evropské unie. Jak moc je pro ni důležitá podpora konfliktních území a otázka míru. Zajímalo mne, jakými formami se na tom podílí a jakou finanční pomoc této oblasti poskytuje. Můžeme zde názorně vidět primární rámec mezinárodního i evropského práva, jakožto i činnost nejrůznějších mezinárodních organizací.

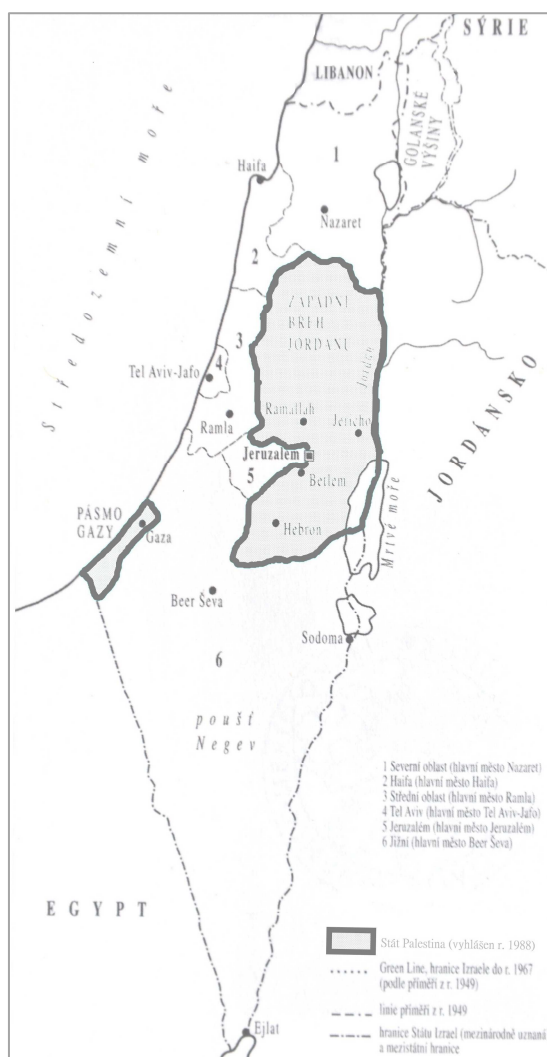
Cílem mé práce je tedy analyzovat přítomnost a činnost EU na palestinském území, nejprve porovnat reakce jednotlivých států světa na vyhlášení nezávislosti Palestiny a poté detailněji popsat jednotlivé formy činnosti, přes pomoc při řešení palestinsko-izraelského konfliktu, finanční a humanitární pomoci, až po obchodní a hospodářskou spolupráci. První kapitoly bych ráda věnovala historickému přehledu území Palestiny, aby bylo snazší si představit vznik a průběh konfliktu a současnou situaci, která v Palestině je, a abychom mohli analyzovat postoj některých států světa i z historického hlediska.

Vzhledem k tomu, že evropské právo je na mém oboru jedním z povinných předmětů, jakožto i předmětem státnicovým, rozhodla jsem se palestinskou problematiku zasadit do obecného rámce společné bezpečnostní a zahraniční politiky Evropské unie, analyzovat její činnost na tomto území a porovnat reakci jednotlivých států na již zmiňované vyhlášení nezávislého státu. Pro porovnání a lepší pochopení problematiky bych ráda zmínila i postoj České republiky (člena Evropské unie). Důraz je kladen především na politickou a ekonomickou pomoc, do které velkou měrou přispívají i mezinárodní organizace jakou je např. OSN, které se snaží jak o diplomatické urovnání sporu a udržení míru, tak i o humanitární pomoc místnímu obyvatelstvu a obětem konfliktu.

Na úvod své práce bych se ráda v krátkosti věnovala charakteristice území, jeho ekonomické a politické situaci. Další dvě kapitoly budou stručným vyjádřením historického vývoje, s důrazem poté na vyhlášení nezávislosti a rozvoj do současnosti. V další části bych se ráda pokusila nastínit jednotlivé principy a fungování Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, abych v hlavní části mohla analyzovat postoj jednotlivých států na vznik samostatné Palestiny a obecně definovat činnost EU po stránce politické a finanční pomoci, až po tu humanitární.

Jak už jsem zmiňovala výše, jde o téma dosti aktuální, takže není jednoduché volit správné zdroje, protože se informace den ode dne mění. Kontaktovala jsem tedy Ministerstvo zahraničních věcí ČR, Ústav mezinárodních studií, navštívila eurocentra. Jsem si tedy jista, že mi poskytly ty nejvhodnější možné materiály ke zpracování mé práce. Ráda bych také zdůraznila, že se v palestinském konfliktu nestavím ani na jednu stranu, snažím se jen vyjádřit všechna opodstatněná pro a proti. Hlavním cílem je ale analyzovat aktivitu EU a zhodnotit její výsledky a pokusit se o jejich zobecnění v kontextu zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie.

1. Obecná charakteristika území Palestiny a jeho vymezení v politické a socioekonomické sféře

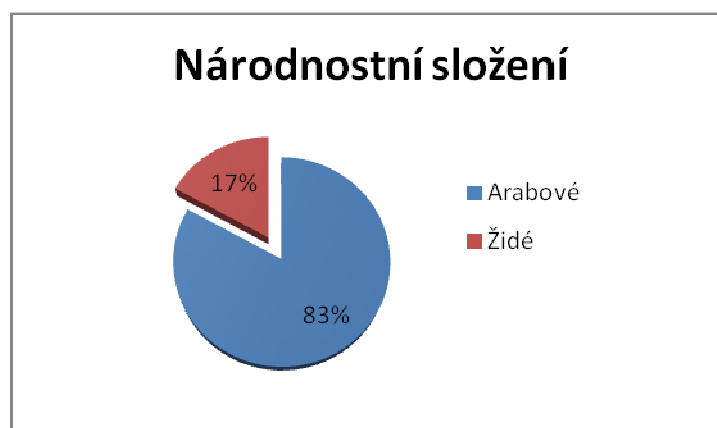
Zdroj: POJAR, Miloš. *Stručná historie států: Izrael*. Praha: Libri, 2009; vlastní úpravy

Autonomní území pod Palestinskou národní správou, oficiální název oblasti dnešní Palestiny, bylo vytvořeno roku 1988 jako nezávislý palestinský stát na Izraelem okupovaných územích, historický vývoj vzniku tohoto území je blíže popsán v následujících kapitolách této práce. Jedná se o administrativní uskupení spravující dva geograficky nezávislé územní celky – Západní břeh a Pásmo Gazy. Dle dohody z Osla je území také rozděleno na 3 bezpečnostní zóny – A, B a C. Administrativně se dělí na 16 územních celků, které představují provincie v čele s guvernéry.¹Jedním z problémů je i

¹ Kompletní seznam provincií viz. tabulka 1 v příloze .

otázka hlavního města. Palestinci považují za hlavní město Východní část Jeruzálema, zatímco Izrael označuje Jeruzalém za své „sjednocené“ hlavní město a nechtějí to nijak měnit. Správním střediskem palestinského území je tedy Ramalláh a některé vládní instituce sídlí i v Gaze. Dnešní Autonomní území Palestiny se rozkládá na ploše 6 020 km², z toho Západní břeh tvoří 5 655 km² a Pásmo Gazy 365 km². Počet obyvatel se vyšplhal na 4 190 126, na Západním břehu je to 2 461 267, Pásmo Gazy 1 551 859 a Východní Jeruzalém 177 000². Úředním jazykem je arabština, ale používá se i angličtina, hebrejštiny a francouzština. Z politického hlediska je Palestinská národní správa republikou v čele s prezidentem, kterým je od roku 2005 Mahmúd Abbás. Zákonodárným orgánem je Palestinská legislativní rada, která čítá 88 členů. Soudní moc je částečně nezávislá a řídí se tzv. Základním zákonem, jde o dokument podobný naší ústavě.³ V dnešní době jsou na politickém poli dvě hlavní a vedoucí politické strany, jde o nacionalistický Fatáh a islamistický Hamás, posledně jmenovaná strana zvítězila ve volbách r. 2006.

1.1. Vymezení Palestiny v socioekonomické sféře

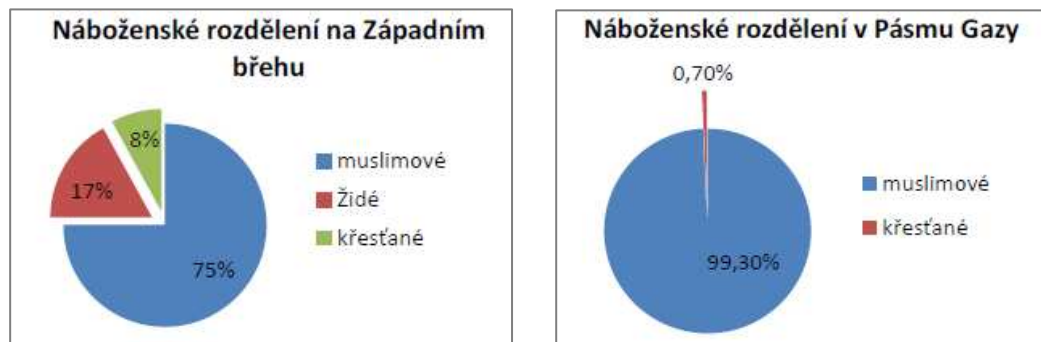
Zdroj: CIA publications – The World Factbook; vlastní zpracování

Zajímavé je, že některé ukazatele společnosti jsou téměř srovnatelné s daty vyspělých států světa jako např. Spojené státy americké, Kanada, Japonsko či západní Evropa. Gramotnost zde dosahuje skoro 93% (u mužů 95,7% a u žen 88,9% - pozn. typické pro arabské země, žena v určitých oblastech nemá práva na vzdělání, není srovnatelná s

² CIA publications – The World factbook

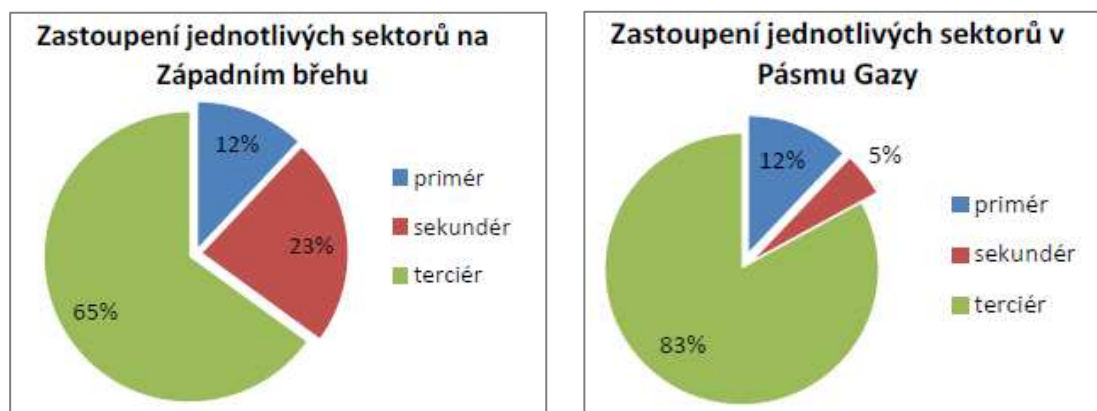
³ Složení vlády podrobněji v příloze.

mužem). Urbanizace má nižší hodnoty, a to 71,5%, z čehož vyplývá, že skoro 29% obyvatel žije na venkově, převážně oblast Pásmu Gazy⁴.

Zdroj: CIA publications – The World Factbook; vlastní zpracování

Palestina je také typická vysokým počtem uprchlíků. V uprchlických táborech žije 15% obyvatel, z toho se odvíjí i počet lidí s uprchlickým statutem, který činí 1 614 201. Dalším důležitým faktem je to, že na území Palestiny je velké množství lidí žijících na úrovni chudoby – Západní břeh 46% a v Pásmu Gazy dokonce 70%. Hrubý domácí produkt se za poslední léta mírně zvyšuje, údaje k roku 2009 tvrdí, že dosáhl na 6,6 miliardy USD, na hlavu to činí 2900 USD.⁵

Zdroj: CIA publications – The World Factbook; vlastní zpracování

Palestinské hospodářství je i přes vyhlášení nezávislosti stále velice závislé na Izraeli. Vývoz se za poslední léta zvýšil především díky obchodu s Čínou a Evropskou unií. Dále je hospodářství významně závislé na dotacích, jak už od EU či jiných států.

⁴ ob. citace 2

⁵ ob. citace 2

Průmysl je na tomto území na velice nízké úrovni, především opět díky omezením ze strany Izraele, ale také i díky nekonkurenceschopnosti zboží. V Gaze převládá textilní a potravinářský průmysl, na Západním břehu manufaktury, textilní výroba, těžba, řezbářství a v dnešní době velice prosperující farmaceutický průmysl. Stavebnictví se na HDP podílí zhruba z 2,5%. Dalším významným odvětvím je zemědělství, převažující hlavně v Pásmu Gazy, kde jsou hlavními plodinami olivy, ovoce, zelenina a květiny. Služby souvisí převážně s cestovním ruchem, obchodem, velko a maloobchodem a hlavně s finančním sektorem. Doprava je zde hlavním problémem, silnice jsou nekvalitní a nemají příliš velkou hustotu, železniční doprava zde dokonce chybí úplně, nemají taktéž vlastní letiště.

1.2 Stručný vývoj Palestiny do 1. světové války

Za oblast původní Palestiny je obecně považováno území rozkládající se mezi řekou Jordán a Středozemním mořem. Zmiňovaná oblast se ale samozřejmě v průběhu tisíciletí měnila v důsledku výbojů, válek a střídání různých dynastií panovníků rozličného původu a kultury. V Arabském období (640 – 1099 n.l.) je Palestina konvertována pod islám, Jeruzalém se stává třetí nejvýznamnějším městem po Mekce a Medíně. V roce 1517 se vlády v Palestině ujímá osmanský sultán. Palestina jako součást Osmanské říše setrvává až do 1. světové války. Toto období je typické přílivem velkého množství židovského obyvatelstva, které je ovšem závislé na pomoci z diaspory, od Židů žijících v zahraničí. Postupem času přibývá víc a víc Židů i z jiných koutů světa – mluvíme o tzv. první a druhé aliji, přistěhovalecké vlně, probíhající na počátku 20. století. Většina obyvatelstva žije ve velkých městech jako Jeruzalém, Hebron, Tiberiada, Jafa, Tel Aviv a další.

1.3. Historický vývoj po 1. světové válce

V 1. světové válce stála Osmanská říše stála Německa. V letech 1916-17 se podařilo Britům proniknout až do Gazy a postupně tak obsadit celou Palestinu včetně Jeruzaléma. O rozdělení Palestiny byla roku 1916 sepsána tzv. Sykes-Picotova dohoda mezi třemi velmocemi – Velkou Británií, Francií a Ruskem, tato dohoda ale nebyla nikdy praktikována. Francii měl připadnout sever (Libanon a Horní Galilea) a arabský stát pod

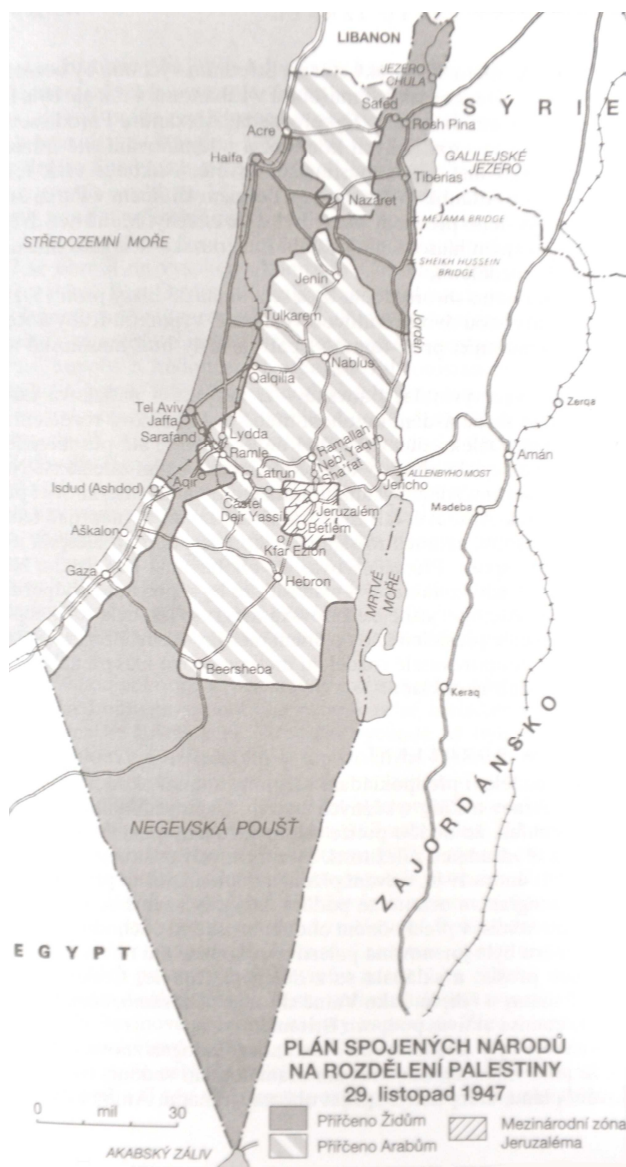
francouzskou správou (dnešní Sýrie), střed území měl být pod společnou kontrolou všech tří zemí, jih a východ od Jordánu se měl stát arabským státem pod britskou správou. Do popředí se také dostává otázka Židů, kdy Chaim Weizmann bojuje proti odchodu židovského obyvatelstva do vyhnanství. Jeho přítel a zároveň britský ministerský předseda Arthur J. Balfour posílá dopis baronu W. Rotschildovi, tzv. Balfourovy deklaraci, v níž píše: „... britská vláda pohlíží příznivě na zřízení národní domoviny pro židovský národ v Palestině, přičemž tam nesmějí být poškozena občanská a náboženská práva existujících nežidovských společenství“.⁶ Konference v San Remu r. 1920 rozhodla o zřízení mandátu nad Palestinou, jeho výkon byl udělen Velké Británii. Od 20. let 20. století se začínají vztahy mezi Židy a Araby pozvolna radikalizovat. Problémy řeší i sám britský ministerský předseda Winston Churchill, který předkládá svůj návrh – tzv. Churchillova Bílá kniha. Vešla v platnost 1. září 1922, kdy byla nad Palestinou vyhlášena mandátní správa v čele s vysokým komisařem Sirem Herbertem Samuelem. V letech 1919 – 23 probíhá také 3. alija. 4. alija následuje hned v roce 1924. Rozpory mezi Židy a Araby se vyhrocují až k násilným potyčkám mezi oběma tábory. Následkem těchto krutostí je vydání tzv. Passfieldovi Bílé knihy o omezení židovského přistěhovalectví. Do roku 1938 probíhá také 5. alija, v níž mimo jiné narůstá počet Židů i o emigranty z Československa. 17. května 1939 je vydána nová Bílá kniha, která předpokládá vznik samostatného palestinského státu do následujících 10 let a zaručuje ochranu jak arabskému tak židovskému lidu.

1.4. Historický vývoj za 2. světové války

Za 2. světové války se Arabové přidali spíše na stranu nacistického Německa a jeho spojenců. Židé se ale přiklonili k Velké Británii, pro kterou je Palestina důležitým strategickým místem. Víc se také posiluje a buduje i Hagana, židovská domobrana, a úderné oddíly, tzv. Palmachy. Postupně se formují protibritské nálady v židovském táboře. Společně s Haganou ale bojují proti britským institucím v Palestině. Roku 1947 je problém předán k vyřešení Organizaci spojených národů, která vydává 29. listopadu 1947 rezoluci č. 181 o rozdělení Palestiny na dva státy – židovský a arabský, plus Jeruzalém a Betlém na 10 let pod ochranu Spojených národů. Židovskému státu mělo připadnout 56% území a arabskému zbytek. Pro bylo celkem 33 států, např. Spojené státy

⁶ Zdroj: POJAR, Miloš. *Stručná historie států: Izrael*. Praha: Libri, 2009. str.36

americké, Sovětský svaz, Francie, Polsko nebo Československo, rezolutně proti byly arabské a muslimské země, Indie, Německo a Kuba. Hlasování se zdržela Velká Británie s oznámením konce mandátu k 14.květnu 1948, Čína nebo třeba Jugoslávie. Od r. 1948 je již zřejmé, že nastane občanská válka.

Zdroj: SACHAR, Howard M. Dějiny státu Izrael. [s.l.] : Regia, 1998. str. 253

2. Vývoj izraelsko – palestinského konfliktu

V historii území Palestiny, které bylo během let vždy okupováno jiným státem, lze rozčlenit 5 hlavních konfliktů. První arabsko-izraelská válka známá také jako Válka za nezávislost vedena v letech 1948 – 49, druhá arabsko-izraelská válka nebo také Sinajská válka, jež je součástí Suezské krize (červenec-listopad 1956), třetí arabsko-izraelská válka tzv. Šestidenní válka roku 1967, čtvrtá označovaná jako Opatřebovací válka, která se odehrála v letech 1968-70 a nakonec poslední pátá arabsko-izraelská válka, kterou známe především pod názvem Jomkipurská vedená roku 1973.

První izraelsko-palestinský konflikt vznikl po vyhlášení Státu Izrael v roce 1948, kdy se okolní arabské země postavily proti tomuto osamostatnění. Izraelská armáda získává velice rychle převahu a obsazuje nepřátelská území. Neoficiální pomoc poskytují i světové velmoci, Velká Británie straní Arabům, USA naopak Židům. Roku 1949 se daří shodnout na mírové dohodě. Izrael rozšiřuje územně svůj stát, kde má převahu židovské obyvatelstvo. Palestinští Arabové mají těžkou situaci, izraelská vláda jim nedává příhodné podmínky, aby se lépe začlenili do společnosti.

Druhý konflikt nastal po znárodnění Suezského průplavu Egyptem. Vítězstvím získává Izrael přístup do Tiranské úžiny a tak do Rudého moře.

V letech 1958-68 se událo několik změn. Izrael se rozvíjí i na mezinárodním poli, zlepšují se vztahy se Spolkovou republikou Německo, která se stává nejdůležitějším partnerem, v obchodu se zbraněmi spolupracuje s USA.

Třetí válka byla vyvolaná opětovným uzavřením Tiranské úžiny Izraeli. Ten ale opět vítězí a navíc získává Sinajský poloostrov. Golanské výšiny a Západní břeh.

Čtvrtý konflikt vyvolalo roku 1967 potopení izraelského armádního plavidla Izraelem. Objevuje se zde také Organizace pro osvobození Palestiny, které od této doby hraje velkou roli v palestinských snahách o osamostatnění.

V roce 1972 během mnichovské olympiády unesla palestinská skupina 11 izraelských sportovců, které následně zabila.

Pátý spor vznikl kvůli území Golanských výšin a Sinajského poloostrova, které chtěly arabské státy nazpět. Sinaj se Egyptu vrací a Izrael s ním také uzavírá mír.

Podrobnější průběh jednotlivých válek je uveden v příloze.

3. Vznik nezávislého palestinského státu

80. léta jsou pro Izrael typická především vyjednáváním se sousedním Libanonem. Jejich společným cílem je zničení OOP, která se z Jordánska stěhuje právě do Libanonu⁷, jordánský král jim postoupil vše na západním břehu, přesouvá právě. Výsledkem je blokáda jižní části Libanonu izraelskými jednotkami, nesouhlas v zahraničí a následná rezignace jedné z nejvýznamnějších postav izraelské historie Ariela Šarona i premiéra Begin. Roku 1987 došlo k tzv. 1. intifádě, povstání palestinského obyvatelstva v uprchlických táborech v Gaze, později se přidal i Západní břeh a východní Jeruzalém s přispěním palestinských revolučních hnutí. Nová izraelská vláda ale každopádně stále trvá na nevyjednávání s OOP a je rezolutně proti vzniku jejich samostatného státu.

3.1. Vyhlášení nezávislosti

14. listopadu 1989 vyhlásila Palestinská národní rada v rámci Organizace pro osvobození Palestiny nezávislý arabský stát na území Palestiny. Hranice byly stanoveny podle rezoluce OSN č.181 z 29.11. 1947 (rozdělení na židovský a arabský stát po skončení britského mandátu). Tento akt byl přijat jak některými zeměmi Evropy, Ameriky, Asie a Afriky, tak i světovými organizacemi typu OSN či EU, čemuž se ale budu více věnovat ve své praktické části. Prvním prezidentem byl prohlášen Jásir Arafat. V září stejného roku se konal kongres Fatahu v Tunisu, kde byl schválen velice tvrdý Politický program jednající o sionistické invazi a likvidaci izraelské okupace. Premiér Šamir taktéž navrhl volby na okupovaných územích jako je Západní břeh a Pásmo Gazy pro zlepšení vztahů s palestinskou samosprávou.

3.2. Vývoj na území Izraele a Palestiny v 90. letech

Americký ministr zahraničí Baker navrhuje izraelsko-palestinská mírová v jednání v Káhiře, izraelský premiér Šaron však odmítá účast OOP, kterou Izrael neuznává. Roku 1990 začíná i irácká krize, kdy Irák obsazuje Kuvajt a hrozí likvidací Státu Izrael.

⁷ Izrael na tento popud vybudoval obranný val, stáhl se až po vzniku mezinárodních jednotek UNIFIL

Izrael i díky tomuto rozšiřuje své zahraniční styky o země střední a východní Evropy včetně tehdejšího Československo a dále třeba o Vatikán.

V lednu 1991 propuká známá válka v Perském zálivu, konflikt mezi Irákem, na jeho straně stály např. Jemen, Libye, Alžírsko a OOP, a koalicí zhruba 28 států včetně USA s povolením OSN. Napaden byl Izrael, ale jeho spojeneckým vojskům se podařilo Irák vytlačit zpět, Saddám Husajn poté svržen nebyl, toho bylo dosaženo až roku 2003, kdy s ním byl následně veden soudní proces, ve kterém byl odsouzen k trestu smrti. Negativní následky přinesla tato válka i OOP, která přišla o pomoc ze strany většiny států. Ve Washingtonu se schází Izrael s jordánsko-palestinskou delegací, jejíž součástí je i OOP, aby podepsaly deklaraci o podmínkách a zásadách palestinské autonomie provizorně na 5 let. Trvalé uspořádání mělo vejít v platnost tedy r. 1998. Otázka Jeruzaléma byla směřována na rok 1995.

R.1993 ovšem probíhala tajná jednání v Londýně a hlavně následně nato v norském Oslu., „*Jásir Arafat potvrdil, že OOP uznává právo Izraele..., přijímá rezoluce OSN číslo 242 a 338, zavazuje se k mírovému řešení konfliktu, zřídá se terorismu a dalších druhů násilí.... Dále potvrzuje, že články Charty OOP popírající právo Izraele na existence již neplatí...*“.⁸ Dále bylo dohodnuto např. předání moci Palestině v Gaze a Jerichu, předání odpovědnosti Izraeli na egyptské hranici, mír s Jordánskem a rozšíření styků s jinými zeměmi.

V květnu 1994 byla v Káhiře podepsána smlouva mezi Izraelem a OOP o podstoupení pravomocí, později tentýž rok smluvena i mírová dohoda, roku 1995 rozšířená i na Západní břeh a Gazu. Izrael se okamžitě stahuje např. z Betléma a Ramalláhu, část židovských osadníků zůstává jen v Hebronu. Ve stejnou dobu vyhlásil vůdce Džihádu pokračování v boji proti Izraeli a získání celého palestinského území. Po trvajících atacích na Izrael byly mírové dohody s Palestinou na čas zastaveny.

V květnu roku 1996 se stal izraelským premiérem dříve zmiňovaný B. Netanjahu, který se zasadil o zlepšení situace země. Netanjahu není příznivcem mírových dohod s Palestinou, proti němu stojí i Hamás a Džihád, Netanjahu chce především jakkoliv zajistit bezpečnost svojí zemi. V červnu byla v Izraeli sestavována nová koaliční vláda, která razila politiku „mír za bezpečnost“ nežli „území za mír“⁹, tím se tedy opět zkomplikovala otázka vracení území Palestinské samosprávě.

⁸ ob. citace 6, str. 75

⁹ ob. citace 6, str. 80

15. ledna 1997 byla podepsána Dohoda o odsunu izraelských ozbrojených sil z Hebronu, ovšem pod podmínkou, že se Palestina zřekne terorismu, popře veškerá ustanovení o zničení Izraele v jejich Chartě a vydává k soudu všechny palestinské teroristy.

V roce 1998 se také konaly oslavy 50. výročí založení Státu Izrael, ty se neobešly bez palestinské demonstrace. V říjnu stejného roku se sešel Netanjahu, Arafat, Clinton a jordánský král Husajn v americkém Wye Plantation, kde podepsali dohodu o rozšíření palestinské autonomie ovšem se zárukou izraelské bezpečnosti, zrušení teroristických článků v Chartě a propuštění palestinských vězňů. V září byly podepsány izraelsko-palestinské dohody v arabském šarm aš- Šajchu mezi Barakem a Arafatem, které se opět týkaly převodu území, vězňů a mimojiné i otevření ulice Mučedníků pro Palestince.

3.3. Historické události 21. století (do roku 2008)

Hned na počátku 20. století se konalo jednání premiéra Baraka s Jásirem Arafatem v Camp Davidu. Arafat si žádal návrat k hranicím z r. 1967 a možnost návratu všem uprchlíkům zpět do země. Americký prezident Clinton v otázce Jeruzaléma navrhuje město rozdělit s tím, že by palestinská strana uznala židovské osady v arabské části. Jednání skončila bez výsledku, protože se strany nedokázaly dohodnout na vhodném kompromisu. 28. září začala po Šaronově návštěvě na Chrámové hoře 2. intifáda, vlna palestinského násilí, kterou byly porušeny dohody o nebojování z r. 1993.

V roce 2001 je premiérem zvolen Ariel Šaron. Roku 2002 bylo na Arafata uvaleno domácí vězení a Izrael ostřeluje jeho sídlo v Ramalláhu. Izrael také mimojiné staví bariéru na hranicích s palestinským územím.

V květnu roku 2003 Izrael vyhlašuje válku Hamásu, který je odpovědný za většinu sebevražedných útoků v Izraeli. Izrael ale také souhlasí s mírovým procesem, známým jako „Road map“, který navrhl blízkovýchodní kvartet, USA, Rusko, OSN a Evropská unie. Předpokládal konec terorismu ze strany Palestiny, zastavení vzniku nových židovských osad na jejich území, volby na palestinských územích... Návrh byl oficiálně schválen, ale po trvajících útocích byl nakonec neúspěšný. Na Mezinárodním soudním dvoře v Haagu je řešena otázka bariéry na hranicích Izraele a Palestiny. V Haagu ji označili za protiprávní, ale Šaron odmítl jakkoliv reagovat s tím, že bariéra

má velký úspěch, že snižuje počet sebevražedných útoků až o 90%¹⁰. Do popředí se dostává i zahraniční teroristická organizace Al-Kajda, která ostřeluje Izrael na Sinajském poloostrově.

V roce 2004 také zemřel Jásir Arafat, do čela OOP je zvolen Mahmúd Abbás. Hamás i nadále ostřeluje okolní území, což je impulsem, aby Šaron podnikl další odvetné akce v Pásmu Gazy, kde poprvé vyhrál volby právě Hamás. Přestože se Šaron a Abbás shodli na konci veškerých bojů, Hamás to odmítl a pokračoval v ostřelování. „*11. září 2005 okupaci Pásma Gazy po 38 letech oficiálně ukončil odchod izraelské armády... Premiér Šaron promluvil na zasedání VS OSN a sklidil ovace za odchod z Pásma Gazy.*“¹¹

V lednu roku 2006 upadl izraelský premiér Šaron do kómatu a zastoupil ho Olmert. Později je prohlášen neschopným vykonávat vládu. Hamás opět zvítězil ve volbách a jako vládnoucí strana okamžitě odmítl ukončit jakékoliv násilí a rezolutně zavrhl uznat Stát Izrael. Po pokračujících bojích mezi Izraelem a Hamásem izraelská vojska obsazují část Gazy a zatýkají několik členů Hamásu. Izrael také útočí na jižní část Libanonu, který sympatizuje s Hizballáhem. V Gaze naopak graduje boj mezi Hamásem a Fatahem, který dosahuje jen toho, že je lid více nespokojený s momentální vládou, lidé nedostávají mzdy, ministerstva jsou ve stávce a země je v mezinárodní izolaci. Ve stejném roce se koná schůze Arabské ligy v saudskoarabském Rijádu, kde měla být stvrzena mírová dohoda z roku 2002.

Hned na začátku roku 2008 byly mírové dohody pozastaveny kvůli útokům ze strany Hamásu a pokračující izraelské odvetě. Ve stejném roce se slavilo 60 let od vzniku Izraele. Hamás i Izrael si přislíbily půl roku bez boje a útočení. Po půl roce klidu boje opět pokračují, Izrael bombarduje cíle v Pásmu Gazy a na rok 2009 připravuje invazi pozemních sil.

¹⁰ ob. citace 6, str. 97

¹¹ ob. citace 6, str. 103, 104

4. Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU

Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP) patří mezi společné vnější politiky, podle smlouvy o Evropské unie tvořila tzv. druhý pilíř. Často se s ní také můžeme setkat pod zkratkou CFSP, z anglického označení *Common Foreign and Security Policy*. Francouzsky *la Politique Étrangère et de Sécurité Commune*.

Pro ulehčení porozumění a rozebrání obecné charakteristiky uvedu nejdříve stručnou historii jejího vzniku, cíle a působnost, nástroje, které používá, institucionální zastoupení, finanční aspekty a na závěr bych ráda shrnula změny po přijetí Lisabonské smlouvy.

Protože má práce je založena především na politice zahraniční, oblast bezpečnosti a obrany zmíním jen velice stručně.

4.1. Historie vzniku SZBP

Za prvopočátek společné politiky vůči zahraničí je považováno vytvoření Evropské politické spolupráce (*European Political Cooperation – EPC*) v roce 1969 na Haagské konferenci. Impulsem byl především neúspěch Evropského obranného společenství (*European Defence Community*) a Politického společenství (*Political community*) fungující v 50. letech.¹² Hlavní institucí byla Rada ministrů zahraničních věcí, dnes Politický výbor, ta se scházela jednou za půl roku, aby diskutovala nejzávažnější problémy a otázky týkající se politické spolupráce. Velice úspěšně jednali např. na konferenci v Helsinkách roku 1974 o arabsko-izraelském konfliktu, Jomkipurské válce, z předchozího roku. 1. července 1986 byl přijat Jednotný evropský akt, který připravil právní rámec pro politickou spolupráci, členské státy se v něm zavázaly společně provádět tuto politiku a vykonávat ji tak, aby byla co nejúčinnější a sbližovala společné postoje a cíle.¹³ SZBP, jak ji známe dnes, byla založena až Maastrichtskou smlouvou o Evropské unie v roce 1993 a stala se tak druhým ze tří pilířů.

¹² JANÍČEK, Ladislav, et al. *Evropská unie : instituce, ekonomická, bezpečnostní a sociální politika*. Praha : Computer Press, 2002. str. 214

¹³ MOUSSIS, Nicolas. *Guide des politiques de l. [s.l.] : éditions MOLS, 1999. str. 398*

Amsterodamská smlouva přidala úřad Vysokého představitele EU pro zahraniční a bezpečnostní politiku.

4.2. Cíle a rozsah působnosti^{14 15}

Co se týče rozsahu, tak podle již neplatné smlouvy o Evropské unii článku 11/1 SEU má SZBP pokrýt všechny možné oblasti. V Lisabonské smlouvě jsou cíle stanovuje článek 21. Cílem je zabezpečení společných hodnot, zajištění společných zájmů a samozřejmě nezávislosti EU, posilování bezpečnosti a zachování míru, podpořit politickou spolupráci a upevnit demokratický chod společnosti. Předpokládá se také spolupráce s OSN a dnes velice aktuální boj proti terorismu.

V oblasti Palestiny klade Evropská unie důraz především na zachování a podpoření míru se sousedním Izraelem, finančně také podporuje tvorbu jednotlivých institucí a poradenskou činností správný demokratický chod státu.

4.3. Nástroje SZBP

Mezi základní nástroje společné postoje a společné akce. Společné postoje definují postoj EU k nějakému zahraničními problému a jsou závazné pro všechny členské státy. Prostřednictvím společných akcí se Evropská unie aktivně účastní nějaké zahraniční otázky. Patří sem např. i sankce vůči třetím zemím, embargo na vývoz zbraní nebo monitoring voleb ve třetích zemích. Amsterodamskou smlouvou byly zavedeny také společné strategie v oblastech, kde má Evropská unie eminentní zájmy. K dalším nástrojům patří také konzultace, sdílení informací, spolupráce orgánů členských států na mezinárodních konferencích, nebo rozhodnutí.

Tichý ve své knize Evropské právo z nakladatelství C.H.Beck rozděluje nástroje na dva druhy - systematická spolupráce členských států a právní akty.

Právní akty lze dělit na dva druhy – jednostranné právní akty a dohody. Základní rámcový akt je nutno přijmout jednomyslně, zatímco prováděcí jen kvalifikovanou

¹⁴ TICHÝ, Luboš, et al. *Evropské právo*. 3. vydání : C.H.Beck, 2006.

¹⁵ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 1. vydání. [s.l.] : C.H.Beck, 2004.

většinou. K jednostranným aktům patří obecné směry SZBP, společné strategie, společné postoje, společné akce a rozhodnutí.

Pro oblast nejen Palestiny byl zaveden Nástroj stability (*Instrument for Stability – Ifs*), který se snaží řešit krize ve světě. Jeho součástí jsou různé projekty prostřednictvím kterým se financují např. mírové dohody. Na podporu mírového procesu Palestiny a Izraele poskytla Evropská unie přes Ifs 7,5 milionů eur v roce 2008.¹⁶ Civilní mise v rámci SZBP mají také přispívat k míru a bezpečí na území Palestiny. Jednou z nich je i EUPOL COPPS, mise složená z policejních poradců, kteří mají Palestině pomoci při tvorbě účinného policejního aparátu. Evropská unie také připravuje Regionální a teritoriální rozvojové programy (*Regional and Country Strategy Paper*), které analyzují stav země, aby bylo možno později co nejlépe připravit rozvojovou spolupráci.

Pro prevenci konfliktu je vytvořeno Partnerství v předcházení konfliktů (*Conflict Prevention Partnership – CPP*), jehož součástí je i Palestina. Tato spolupráce zahrnuje velkou škálu aktivit jako poradenská činnost při vytváření institucí, správného chodu demokracie aj.

Které orgány se v přijímání a rozhodování o nástrojích angažují bude rozebráno v podkapitole o orgánech SZBP.

4.4. Inštituční a rozhodovací členění SZBP

Michelle Cini ve své publikaci dělí instituce na dva druhy. Mezivládní, ke kterým patří Evropská rada, Předsednictví EU a Politický a bezpečnostní výbor, a nadnárodní, Komise a Evropský parlament.¹⁷

Evropská rada určuje dle čl. 13 a 28 nové smlouvy strategické zájmy Unie, stanovuje cíle a směry. Může rozhodnout např. o společné obraně. Rada EU přijímá společné postoje a akce, opatření k rozhodování členských států o misi v rámci SZBP. Smí žádat po Komisi návrh k realizaci akce. Spolupráce Rady, Komise a členských států probíhá přes evropské korespondenty, tzv. síť COREU. Předsednictví Rady, vždy členský

¹⁶ stránky europa.eu/cfsp/ifs

¹⁷ CINI, Michelle. *European Union Politics*. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2007.

stát na půl roku, odpovídá za provádění SZBP a společně s předchozím a následujícím státem tvoří tzv. „troiku“. Práci pro Radu připravuje Politický a bezpečnostní výbor. Generální sekretář, nebo také tajemník, Rady je Vysokým zástupcem SZBP a mimojiné zastupuje Radu navenek, musí ale zajisté spolupracovat s Komisí, aby vždy správně formuloval rozhodnutí a vedl rozhovory se třetími zeměmi.

Evropský parlament je pravidelně o věcech SZBP informován, smí klást otázky a s Radou vede každoročně rozpravu. Vyjadřuje se i k rozpočtu, kde má právo veta, ale protože v rámci SZBP jde o výdaje obligatorní, má vždy poslední slovo Rada.

Komise podává návrhy Radě a pomáhá Předsedovi Rady ve společných akcích. Pod Komisí spadá více jak 150 delegací ve světě, které jí podávají pravidelně informace o zahraniční situaci, které poskytuje Vysokému zmocněnci pro SZBP.

Členské státy jsou také významnou součástí. V rámci Rady EU je nutno jednomyslně přijetí. Musí bezmezně dodržovat všechna ustanovení SZBP a prosazovat je i v rámci svých politik vůči zahraničí. Spolupracují také s úřady obranné politiky.

4.5. Financování

SZBP nemá vlastní příjmy, proto čerpá vždy z rozpočtu Evropské unie. Je tomu tak, pokud Rada nerozhodne jednomyslně proti, nebo nejde o akutní vojenskou či obrannou akci, poté jsou náklady hrazeny členskými státy podle dohodnutého klíče.

4.6. Bezpečnostní a obranná politika

Čl. 28a vymezuje: „SZBP zahrnuje všechny otázky, které se týkají bezpečnosti, včetně postupného vymezení rámce společné ochranné politiky ...“. Patří sem také humanitární a záchranné akce, mise bojových jednotek k řešení krizí a prosazení míru. Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP) zahrnuje aspekty vojenské i civilní. Skutečná EBOP vznikla v roce 2000 po začlenění Západoevropské unie do EU. V rámci EBOP se hlasuje vždy jednomyslně. Pod tuto politiku spadají i vojenské programy jako GALILEO (satelitní systém). Musí být v souladu se smlouvami NATO, uzavřené jednotlivými státy. Roku 2001 byla s NATO podepsána Laekenská dohoda o provádění akcí EU jen tam, kde se NATO neúčastní. Uzavřeny jsou také dvě strategické smlouvy – Dohoda o strategickém partnerství (2003) a Pakt o bezpečnosti (2003). Mezi civilní

aspekty patří policie, civilní ochrana, civilní správa a právní stát. Ke zvláštním institucím výlučným jen EBOP patří Vojenský výbor EU (*Military Committee of the European Union - EUMC*), Satelitní centrum (*Satellite Centre – EUSC*) a Vojenský štáb (*Military Staff of the EU – EUMS*).

4.7. Změny s přijetím Lisabonské smlouvy¹⁸

Lisabonská smlouva ponechává společné zásady, cíle i obecná ustanovení pro zahraniční politiky. Úprava SZBP ponechala i základní parametry v institucionální a rozhodovací struktuře. Výlučné postavení členských států bylo ponecháno především díky jednomyslnému hlasování a vyjmutí ustanovení Evropského soudního dvora. Jednomyslnost hlasování platí i v rozhodování Rady a Komise. Kvalifikovaná většina jen v případě již dříve přijatých rozhodnutí, nebo na základně podnětu Evropské rady. Ponechává ale možnost zdržení se hlasování a mechanismus posílené spolupráce.

Hlavní změnou je vytvoření funkce Vysokého představitele pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, jde o sloučení tří funkcí – předseda Rady pro vnější věci, Vysoký představitel SZBP a komisař pro vnější vztahy. Jde de facto o spojení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, Společné bezpečnostní a obranné politiky a vnějších politik¹⁹.

SZBP a vnější vztahy získaly společný právní základ. K dispozici bude mít Evropskou službu pro vnější činnost (*European External Action Service*), která se skládá z úředníků Komise, sekretariátu Rady a pracovníků diplomatických služeb členských států. Delegace Komise ve třetích zemích se stanou součástí Evropského útvaru pro vnější činnost. Smlouva také upravuje financování této služby, poměr úředníků, zastoupení ve třetích zemích, nebo rozsah činnosti v dalších unijních politikách.

Do EBOP byl přijat princip strukturované spolupráce, kdy skupina států s většími vojenskými prostředky bude moci navázat užší spolupráci pro řešení náročnějších misí.

¹⁸ Analýza Parlamentu České Republiky; *Lisabonská smlouva Co by měla přinést?*; Parlamentní institut 2008

Kolektiv autorů. *Když se řekne Lisabonská smlouva*: Úřad vlády České republiky, 2008. 155 s.

¹⁹ společná obchodní, rozvojová a humanitární, finanční a technická pomoc, smluvní vztahy se třetími zeměmi a omezující opatření

Lisabonská smlouva také počítá se zřízením Evropské obranné agentury (*European Defence Agency – EDA*). I nadále ale zůstává zvláštní postavení Dánska v obranné politice, to se nemusí účastnit misí EU a ani se tedy nepodílí na vytváření a přijímání rozhodnutí v rámci této politiky.

Další výraznou změnou, která se promítne nejen v zahraniční politice je nové získání právní subjektivity EU, dle čl.46 SEU, kterou do této doby mělo jen Evropské společenství, nadále ale Unie nesmí přijímat právní předpisy. V praxi se to promítne např. jako změna označení Delegace EK ve třetích zemích na Delegace EU, nebo že smlouvy se třetími zeměmi jsou uzavírány jménem Evropské unie.

5. Činnost Evropské unie v Palestině

Evropská unie se snaží především zlepšit ekonomickou a politickou situaci na palestinském území, a to finanční, humanitární a diplomatickou cestou. Podporuje vytváření jednotlivých institucí a tím základy budoucího demokratického a nezávislého státu se snahou o uklidnění konfliktní situace se sousedním Izraelem. Komise v roce 2005 vydala sdělení o evropsko-palestinské spolupráci v politických a ekonomických záležitostech. Veškeré záležitosti související s podporou v rámci SZBP jsou diskutovány Radou ministrů.

Jako podklady pro tuto kapitolu jsem zvolila jednotlivé stránky Evropské unie, týkající se především již výše zmiňované Společné zahraniční a bezpečnostní politiky, dále jsou to materiály univerzity v Negevu a práce Euromesca²⁰. Mimo to jsem využívala různé novinové články a studie.

5.1. Historie aktivity EU na území Palestiny

Evropská unie se víceméně vždy zapojovala jen diplomatickou a finanční cestou. Pomáhala řešit konflikty návrhem mírových východisek, poskytovala finanční pomoc civilnímu obyvatelstvu a pomáhala při vytváření politického systému. Před vznikem samotné EU, kdy státy nejednaly pod společným rámcem, se např. Velká Británie nebo Francie aktivně zapojovaly nejen diplomaticky, ale i vojensky, jak tomu bylo při druhé arabsko-izraelské válce.

5.1.1. Vývoj ve 40. – 80. letech 20. století

Následně po vyhlášení Státu Izrael roku 1948 se objevuje otázka uprchlíků, kteří utíkají do sousedních států. Evropské státy se snažily především pomoci vyřešit tento konflikt a tak figurovaly spíše jako nestranný prostředník při mírových jednáních a jiných

²⁰ NEWMAN, David . *The role of EU in the Israel Palestine conflict*. Negev, 2004. 46 s. Oborová práce. Ben-Gurion University of Negev.

SCHMID, Dorothée. *The adaptation of EU and US Democracy Promotion Programmes to the Local Political Context in Jordan and Palestine* 28s. Euromesco

konferencích. Přesto ale některé státy více sympatizovaly buď s Izraelem, nebo s Palestinou. Pro Izrael bylo nemyslitelné spojenectví s Velkou Británií, protože za Britského mandátu omezovala příliv Židů, a Německem kvůli holocaustu za 2. světové války. Francie naopak po vzniku Izraele byla jeho největším evropským spojencem, také díky tomu, že při Suezské krizi se Francie s Velkou Británií postavily na stranu Izraele proti Egyptu. V 60. letech se také zlepšily vztahy Izraele s Německem, které setrvává jako největší spojenc až do konce 20. století, poté má ale německá vláda stanoviska spíše propalestinská než proizraelská. Přelom v angažování evropských států do konfliktu nastal po Šestidenní válce roku 1967, kdy se více snaží směřovat své politiky do konfliktu. Newman ve své práci²¹ hovoří o politice cukru a biče, která se vyznačuje větší tolerancí k Izraeli. Zhoršení situace mezi evropskými státy a Izraelem nastává v 70. letech po Jomkippurské válce (1973), kdy některé arabské státy používají ropné embargo jako tlak na Evropu, aby přebudovala dosavadní politiku na tomto území a spolupracovala více i s ostatními arabskými zeměmi. Následně na to se roku 1975 v Amsterdamu sešla organizace Euro-arabské spolupráce, založená o rok dříve, aby došla ke kompromisu.

5.1.2. Vyhlášení Palestinské samosprávy

Vyhlášení samostatného palestinského státu bylo překvapením, které vyvolalo ve světě rozporuplné názory. Evropské státy především chtěly udržet rovnováhu mezi jejich podporou Izraeli, co se týče bezpečnosti a práva na uznání Státu Izrael, a právem na palestinské sebeurčení a nezávislost²². Je ovšem možné si všimnout rozdílného postoje jednotlivých států, pozdějších členů EU, v rámci jejich vlastních zahraničních politik. Údaje o počtu států, které uznaly stát Palestina hned po jeho vzniku, se různí. Pojar ve své publikaci *Izrael* tvrdí, že byl nově vzniklý stát uznán 84 zeměmi světa. OSN tento počet v roce 1988 odhaduje na více jak 100 států světa, oficiální stránky Palestinské samosprávy²³ udávají počet 94. Jako první proti byl samozřejmě Izrael a následně i Spojené státy americké. Samotné OSN suverenitu Palestiny neuznalo, ale přislíbilo

²¹ NEWMAN, David . *The role of EU in the Israel Palestine conflict*. Negev, 2004. 46 s. Oborová práce. Ben-Gurion University of Negev.

²² tamtéž; str.3

²³ dostupné z : „<http://web.archive.org/web/20060404210950/www.pna.gov.ps/index.asp>“

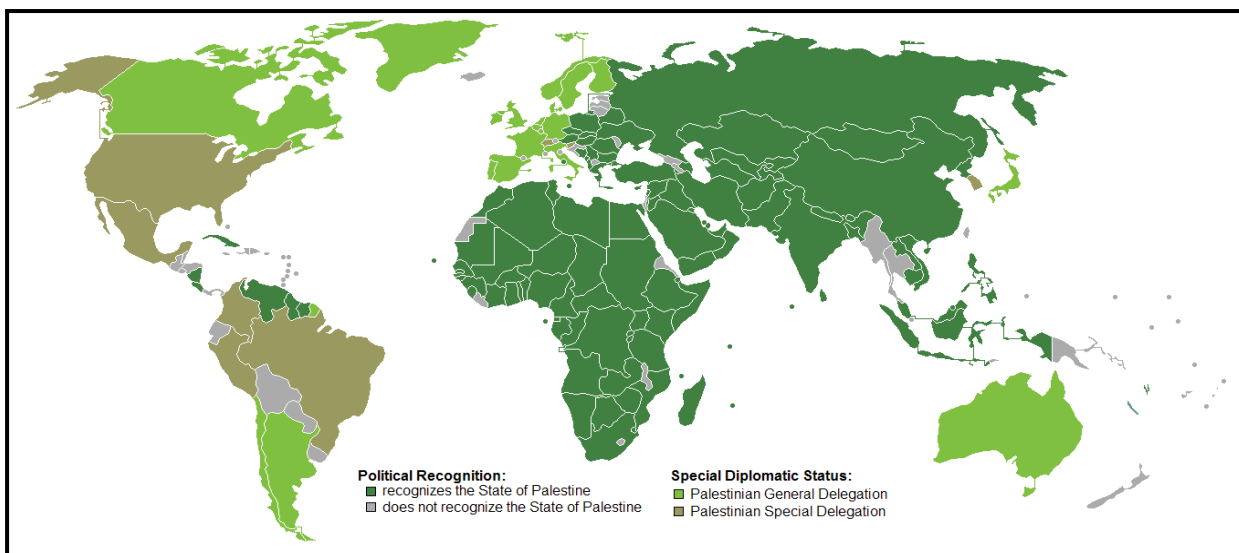
samostatnost palestinskému lidu. Samozřejmostí je, že pro uznání byla především většina muslimských a arabských zemí.

Ráda bych také upozornila na rozdílnost v označování názvu samostatné Palestiny. OSN na svých oficiálních internetových stránkách uvádí název „okupovaná palestinská území“, stejně tak i dnešní Evropská unie. Americká agentura CIA používá odděleně Západní břeh a Pásmo Gazy. Jinde je stát označován jako Palestinská samospráva, Palestina či také Stát Palestina.

V roce 2005 uznalo Palestinu již 117 států světa. Po volbách v roce 2006, kdy zvítězila revoluční strana Hamás, se situace v mezinárodním uznání Palestiny změnila. Některé státy byly rezolutně proti, počet tedy klesl na 94 států. Celkově v dnešní době většina médií hovoří o 146 státech světa. Tento počet se ovšem týká jen států, které uznaly stát Palestina plnohodnotně, vedle nich jsou ale státy uznávající Palestinu s určitými výhradami. Jedná se o tzv. zvláštní diplomatický status dvojího druhu²⁴.

K takovým patří většina států EU – Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Německo, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Španělsko, Švédsko a Velká Británie. Z Evropské unie uznalo Bulharsko, Česká republika, Kypr, Maďarsko, Malta, Polsko, Rumunsko a Slovensko. Neuznalo Estonsko, Lotyšsko, Litva a Slovinsko.

Jak reagovaly jednotlivé státy i ve světě, je vidět na uvedené mapě.

Zdroj: en.wikipedia.org. Dostupné z:

„<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/60/Palestine-recognition-map.png>“

²⁴ Palestinian General Delegation, Palestinian Special Delegation

5.1.3. Vývoj činnosti od r. 1993

Významným mezníkem byl podpis dohody z Oslo v roce 1993, první ujednání mezi Izraelem a Palestinou, které mimo jiné také hovoří o autonomii Západního břehu a Pásmu Gazy. Dohoda také obsahuje doložku o mezinárodní pomoci v oblasti regionální spolupráce na pomoc Palestině, Jordánsku a Izraeli. Poskytovatelé pomoci, dárci, chtějí především podpořit ekonomický růst a pomoci při vyjednávání s Izraelem. V roce 1994 byla ujednána dohoda Gaza-Jericho a zplnomocňující dohoda, o rok později např. mezivládní dohoda nebo dohoda z Hebronu. V letech 1993-97 se Palestinská samospráva dostává do finančních problémů, proto je mezinárodní pomoc směřována na podporu ekonomiky proti jejímu úpadku a na vytváření palestinské správy.

V roce 1997 se Izrael více otevřel sousedním státům, tím se snížila nezaměstnanost v Palestině a ekonomika na Západním břehu a v Gaze se mohla více rozvíjet.

Po druhé intifádě, kdy byla palestinská ekonomika ve velké krizi, je evropská pomoc směřována na zmírnění důsledků krize v ekonomické a sociální oblasti. Situaci v Palestině stěžuje omezený pohyb zboží a lidí na hranicích s Izraelem a Egyptem.

Po roce 2000 se mezinárodní pomoc soustředí na spolupráci ve vytváření jednotlivých institucí. V letech 2008 – 2009 se některé státy sešly v Šarm as Šajchu, aby jednaly o další pomoci problematice oblasti.

5.1.4. Reakce na volby roku 2006

Informace této podkapitoly jsem čerpala převážně z podkladu Historický kontext a současný vývoj v Palestině sboru autorů Parlamentního institutu Oddělení všeobecných studií.

Po roce 2006, kdy Hamás zvítězil ve volbách a stal se tak vládnoucí stranou, přímá mezinárodní pomoc byla ze strany západu víceméně zastavena. Tzv. Blízkovýchodní kvartet²⁵ posílá civilnímu obyvatelstvu peníze přes Světovou banku, aby se k nim Hamás nemohl dostat. Dotace proudily jen od spojenců Hamásu a to např. Íránu, jejichž společným cílem je zničení Izraele.

²⁵ Evropská unie, Spojené státy americké, OSN a Rusko

Situaci Hamásu stěžoval fakt, že neměl podporu palestinských policejních složek, které s jeho vítězstvím nesouhlasí, a věděl, že přijde o velice důležité dotace především od EU a USA. Ti by byli ochotni spolupracovat za předpokladu, že se zřekne násilí vůči židovskému lidu, na což ale Hamás přistoupit nechce.

Svět na toto vítězství reaguje rozličně.

Izrael odmítl jakékoliv jednání s Hamásem jako vedoucí stranou Palestinské samosprávy a přiznal také, že nezaručuje vyplacení téměř 50 milionů dolarů z celních poplatků, které jim náleží, a rozhodl se tak Palestinu definitivně finančně zruinovat. Aby se tak nestalo, požaduje zastavit násilí na izraelské území a obyvatelstvo, uznat všechny předchozí dohody, které byly mezi těmito státy uzavřeny, a uznat Izrael jako svrchovaný stát.

Evropská unie jednání nevyklučuje a slibuje i nadále platit 500 milionů eur ročně jako podporu, ale požaduje zastavení násilí proti Izraeli a jeho uznání. Chce také mimojiné pomoci v ekonomickém a demokratickém vývoji.

Spojené státy jako hlavní spojenec Izraele spolupráci odmítají, navíc je pro ně Hamás veden jako teroristická skupina. Je zde dokonce vydán návrh na zastavení veškeré pomoci Palestinské samosprávě a omezení jakýchkoliv styků.

Velká Británie vznik samostatné Palestiny podporuje, ale uvítala by taktéž ze strany Hamásu omezení násilí.

Francie chce Hamás uznat jako legislativní politickou stranu, pokud se taktéž zřekne protiizraelského postoje.

Německo v čele Merkelovou odmítá Hamás jak velitele Palestiny, tím pro ně je prezident Abbás. Je také připraveno zastavit jakoukoliv pomoc, jestliže z jejich strany nebude Izrael uznán.

Rusko je proti zastavení pomoci palestinskému lidu a s Hamásem jednat chce. Upevňuje a zvyšuje si tak pozici na Blízkém východě.

5.2. Role EU a jejích institucí v mírovém procesu a rozvoji

Palestiny

Evropská unie hraje velkou roli v řešení izraelsko-palestinského konfliktu, proto formou svých politik a diplomatické činnosti přispívá ke konci izraelské okupace, vyklizení židovských osad z palestinského území a pomáhá při vytváření samostatného palestinského státu. To vše s cílem přinést mír a stabilitu do této oblasti.

K poskytování zahraniční pomoci je nutno brát v úvahu čtyři významné mezníky z historie blízkovýchodního mírového procesu. Jde ovšem jen o formální záležitost, protože spousta z nich nebyla prakticky realizována.²⁶

Road map je ustanovení vytvořené blízkovýchodním kvartetem, aby upravilo intervenci ze zahraničí ve sféře politiky, obrany, ekonomiky a humanitární činnosti. Dle dřívějších událostí předpokládala konec konfliktu do roku 2005. V rámci dvoustranných mírových dohod chce zajistit konec okupace Západního břehu a Pásma Gazy a dovést Palestinu k ustanovení vlastního samostatného státu.

Ženevská iniciativa je dohodou mezi Izraelem a Palestinou, které nebylo zprostředkovávané EU, ale Švýcarskem. Týkalo se především problematických otázek jako situace uprchlíků a statut Jeruzaléma. Tento návrh byl rezolutně odmítnut Bushovou vládou, Evropská unie ho naopak uvítala.

Za výstavbu *bariéry* se ocitla Šaronova vláda pod palbou velké kritiky, on ovšem oponoval tím, že se jedná o pokus o vlastní obranu proti teroru a bombovým útokům. Mezinárodním soudním dvorem v Haagu byla ovšem označena za protiprávní. Evropská unie se s velkým odporem postavila proti, izraelská média ji tak definitivně označila za spojence Palestiny.

Plán na odpojení Gazy od Palestiny navrhla izraelská vláda za podpory USA, kritizovaný byl ale jak Evropskou unií tak i zbytkem kvartetu, kteří to považovali za porušení *Road map*.

Mimoto také musí vše odpovídat jednotlivým rezolucím OSN – 242, 338, 1397, 1402, 1515 a ustanovením z konference v Madridu.

²⁶ ob. citace 21

5.2.1. Působení jednotlivých institucí EU

Evropské země svou pozici vyjádřily v Benátské deklaraci roku 1980, která hlásí právo na existenci a bezpečnost všem státům v tomto regionu včetně Izraele a právo pro všechny lidi včetně uznání legitimních práv palestinskému obyvatelstvu. Toto tvrzení je rozšířeno v Berlíně v roce 1999 o podporu na vznik demokratického a svrchovaného státu Palestina s nutností zajištění uznání Izraele. V roce 2002 v Seville jsou spíše řešeny problematické otázky jako konec osidlování palestinského území židovským lidem a problematika Jeruzaléma.

Do SZBP a konkrétně i blízkovýchodní otázky jsou zapojeny i jednotlivé evropské instituce.

Evropská rada včetně vysokého představitele pro SZBP definuje jednotlivé principy a obecné pokyny. V červnu 2000 přijala společnou strategii pro oblast Středomoří (*Common Strategy on the Mediterranean Region*). Jednotlivá řešení a postoje jsou pravidelně přijímána Radou pro všeobecné a vnější záležitosti (*General Affairs and External Relations Council – GAERC*), která se skládá z ministrů zahraničí v rámci SZBP, Evropského komisaře pro vnější vztahy a Vysokého představitele pro SZBP. Tzv. Troika zajišťuje a vede rozhovory se třetími zeměmi. Od roku 1996 jmenuje Rada Zvláštního vyslance EU pro blízkovýchodní mírový proces, který má podporovat činnost vedoucí ke konečnému urovnání konfliktu. Od roku 2003 je jím Marc Otte.

Komise je odpovědná za přípravu asistenčních programů. Humanitární pomoc zajišťuje Úřad pro humanitární pomoc Evropské komise (*Commission's Humanitarian Aid Office – ECHO*). Společně s předsednictvím EU má Komise hlavní roli v Ad hoc pracovní skupině pro pomoc Palestincům (*Ad hoc Liaison Committee for Assistance to the Palestinians – AHLIC*) ve spojení s Norskem. Delegace Evropské komise v Izraeli vede oficiální jednání mezi Izraelem a Evropskou komisí za podpory Úřadu technické pomoci pro Západní břeh a Pásmo Gazy (*EC Technical Assistance Office to the West Bank and Gaza Strip – ECTAO*).

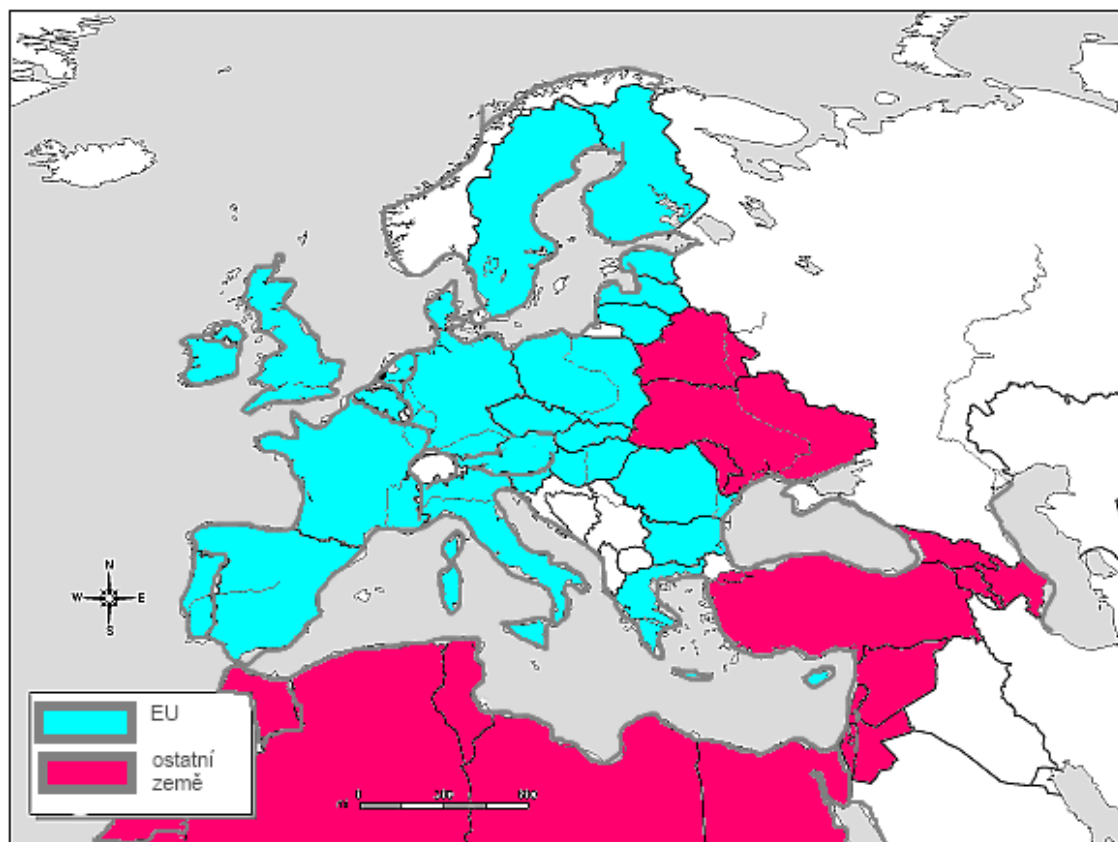
Evropský parlament má důležitou roli v rozhodnutí zahraniční politiky v otázce technické pomoci a finanční podpory.

Evropská unie je také součástí tzv. blízkovýchodního kvartetu, který poskytuje politickou, finanční a humanitární pomoc.

Roku 2005 byla pro zajištění dvoustranných rozhovorů mezi Izraelem a Palestinou zřízena Evropská sousedská politika (*European Neighbourhood Policy*) podepřená dohodami o přidružení a prozatímními dohodami. Vše se opírá o Barcelonský proces, nebo také jinak Unie pro Středomoří (*Euro-Mediterranean Partnership*) z roku 1995, kde se schází všechny strany konfliktu. Jde o jediné forum mimo OSN. Komise také od roku 2005 poskytuje pomoc na rozvoj infrastruktury především v Pásmu Gazy. Od stejného roku také existuje policejní mise známá jako EUPOL COPPS.

Mimojiné také EU zajišťuje např. poradenskou činnost při vytváření palestinských institucí, dohled nad správností voleb, nad správným dodržováním podepsaných dohod a smluv a snaží se bojovat proti terorismu. Činnost EU také spočívá ve vytváření podmínek pro mír, stabilitu a prosperitu v regionu. Podporuje palestinskou ekonomiku, sociální a politickou sféru a bezpečnost. Poskytuje humanitární pomoc především palestinským uprchlíkům a snaží se formou mírových procesů uklidnit konfliktní atmosféru na tomto území.

5.2.2. Evropská sousedská politika

Evropská politika sousedství - členské státy EU + 16 dalších zemí

Alžírsko, Arménie, Azerbajdžán, Bělorusko, Egypt, Líbye, Moldavsko, Maroko, Palestinská samospráva, Sýrie, Tunisko a Ukrajina.

Zdroj: www.zemepis.com/slepamapa; vlastní zpracování

Jde o strategické partnerství v různých oblastech se zeměmi Středomoří, bývalého Sovětského svazu a Blízkého východu. V angličtině se označuje jako European Neighbourhood Policy a používá se zkratka ENP.

Tato politika vznikla roku 2003 Prohlášením Evropské komise o „Širší Evropě“ a pozdějším vydáním Strategie ENP, která vymezila cíle, rozsah a financování. Hlavním důvodem pro zavedení této politiky bylo vytvořit politiku Evropské unie jako celku v podobě efektivnější Společné zahraniční a bezpečnostní politiky.²⁷ Hlavním finančním nástrojem je Nástroj evropského sousedství a partnerství (*European Neighbourhood and Partnership Instrument – ENPI*), který se používá od roku 2007. Dalším důležitým dokumentem je Evropská bezpečnostní strategie (*The European Security Strategy*) vydaný v roce 2003, který taktéž obsahuje hlavní cíle ENP. Hlavním operačním nástrojem je Akční plán (*Action Plan*) vytvářený Komisí. Jde o soubor informací týkající se konkrétní země. Zkoumá především politickou a ekonomickou situaci dané země. Poté stanoví jednotlivé principy a podmínky spolupráce – politická spolupráce a reformy, ekonomická a sociální spolupráce, obchod, spolupráce v justici, bezpečnosti a svobody, lidské zdroje a podpora jednotlivých sektorů hospodářství.

Prostřednictvím ENPI je v plánu poskytnout 12 miliard eur všem členským zemím ENP v letech 2007-2013.

Politika umožňuje vytvořit podmínky pro rozvoj blízkého společenství. Hlavními cíli jsou umožnit Palestině plnohodnotně čerpat z evropských politik a programů, zvýšit politickou spolupráci obou stran, omezit obchodní omezení, finančně podpořit území, posílit spolupráci a pomoc v oblasti kulturní, vzdělávání, životního prostředí, technické a vědecké podpory, dále pomoci ve vytváření institucí a v právní sféře, napomoci ve vytváření obchodních a ekonomických vztahů, v investování a exportu, ve zdokonalení zemědělství a služeb.

5.2.3. Unie pro Středomoří

Již od vzniku Barcelonského procesu v roce 1995 byla Palestinská samospráva plnohodnotným členem tohoto společenství 27 států EU a dalších 17 zemí. Jedním z nástrojů je program MEDA, kterému se budu blížeji věnovat v kapitole finanční pomoci EU.

²⁷ Zdroj: Euroskop; Dostupný z: „www.euroskop.cz“

Nečlenské státy EU:

Albánie, Alžírsko, Bosna a Herc.,
Černá hora, Egypt, Chorvatsko,
Izrael, Jordánsko, Libanon, Libye,
Maroko, Mauretánie, Monako,
Palestina, Sýrie, Tunisko, Turecko

Zdroj: zemepis.com/slepamapa;
vlastní zpracování

Pro větší zapojení všech států bylo zavedeno střídající předsednictví, vždy jeden prezident státu EU a jeden z přidružených států, s úřadem v Barceloně. Euromed se více zaměřuje na regionální projekty týkající se i životního prostředí, alternativních zdrojů energie, podpory podnikání a rozvoje vzdělávání. Má tak symbolický význam, protože sdružuje státy, které obvykle nemají příliš dobré vztahy – např. Izrael a Sýrie nebo Turecko a Kypr.

Mimojiné byla v roce 1997 s Palestinou sepsána Prozatímní dohoda o přidružení týkající se obchodu a spolupráce (*Interim Association Agreement on Trade and Cooperation*), jejímž hlavním cílem je usnadnit liberalizaci obchodu a zlepšit tak dialog mezi EU a Palestinskou samosprávou. Komise za asistence členských států reprezentuje Evropské společenství v každoroční schůzi s Palestinskou samosprávou v rámci této dohody. Provádění této spolupráce je ovšem omezeno i jinými faktory především ze strany Palestiny – zřící se násilí, pravidelně provádět reformy vedoucí k ustanovení svrchovaného státu a samozřejmě dodržovat pravidla daná smlouvou.

5.2.4. EUPOL COPPS

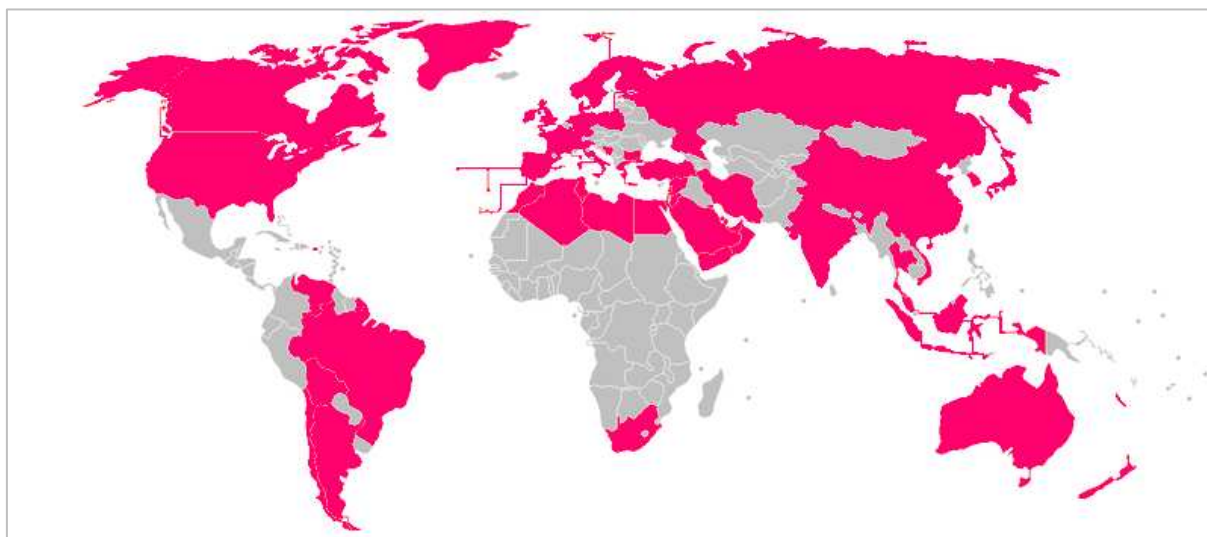
Jde o civilní misi na Západní břeh a do Pásmu Gazy pro posílení a pomoc ve vytváření a zdokonalování policejního aparátu v Palestině. Mise byla založena Radou ES roku 2005 pod správou SZPB a ve spolupráci s OSN. Akce započala 1. ledna 2006 s 3 roky. Od roku 2010 je velitelem Nor Henrik Malmquist. Jednotka se skládá z 33

zaměstnanců z jednotlivých členských zemí, jejichž hlavním cílem je poskytovat rady v utváření účinných policejních opatření a pomoc s kriminální problematikou. Podle údajů Rady činí celkové náklady téměř 6 milionů eur²⁸.

5.3. Finanční pomoc Evropské Unie

Evropská unie, konkrétně teda Komise je největším dárce finanční pomoci Palestině.²⁹ Poskytuje finance jak formou svých programů, tak prostřednictvím Úřadu pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě – UNRWA (*UN Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East*, kterému se budu více věnovat v podkapitole o humanitární činnosti. Jednotlivé plány a programy vystavuje Úřad pro spolupráci EuropeAid, který spadá pod Komisi.

Země, které podporují Palestinu, je možné vidět na této mapě světa.

Zdroj: zemepis.com /slepemapy; vlastní zpracování

K předním dárce do roku 2007 patřila agentura UNRWA a Evropská unie. K největším zprostředkovatelům pomoci patřily Spojené státy americké, Japonsko, Kanada a evropské země v čele s Norskem, dále poté Německo, Švédsko, Španělsko a

²⁸ údaje Rady EU; dostupné z: www.ec.europa.eu

²⁹ podle europa.eu. Dostupné z: "http://ec.europa.eu/external_relations/index_en.htm"

Francie. Značně pomáhají i arabské státy sdružené v Arabské lize. V roce 2007 šlo 11% celkových dotací od USA a Kanady, 53% z Evropy a 20% od arabských zemí.³⁰

5.3.1. Vývoj financování do roku 2005

Evropské společenství začalo s podporou palestinského území v roce 1971, kdy přispělo nemalou částkou právě agentuře UNRWA pro zajištění primární zdravotní péče a vzdělání. V roce 1980 přijala Evropská devítka Benátskou deklaraci, v níž slibuje podporu na sebeurčení. Po přijetí dohod z Osla se poprvé stejného roku sešla ve Washingtonu Ad hoc pracovní skupina pro pomoc Palestině a slíbila podporu téměř 2 miliard dolarů³¹. O rok později zprostředkovala EU podpis Dohody o obchodní spolupráci mezi Izraelem a Palestinou, známou také jako Pařížská dohoda. Od roku 1995 je Palestina součástí Unie pro Středomoří a může tak čerpat např. i z programu MEDA, kterému se budu více věnovat v následující kapitole. V roce 1997 podepsala EU s Palestinou již zmiňovanou Prozatímní smlouvu o přidružení týkající se obchodu a spolupráce těchto dvou stran. V letech 1993-1997 činila mezinárodní pomoc téměř 3,5 miliardy dolarů a v letech 1993-2003 byla částka předpokládána na 2 miliardy dolarů³². Po druhé intifádě, tedy od roku 2000, bylo nutno zahraniční pomoc přetransformovat na oblast humanitární a skrze UNRWA poskytnout finance na uprchlíky. Bylo nutno zajistit hlavně primární potřeby pro obyvatelstvo, v Gaze se např. HDP snížil o celých 40%. Od roku 2003 se dotuje také soudní sféra, Evropská unie tak jen v tomto roce poskytla 7 milionů eur³³. Evropská unie také v roce 2004 financoval průběh prezidentských voleb i přípravy na volby legislativní o dva roky později. Jen Evropská unie poskytla v letech 1994 – 2006 přes 2,66 miliard eur na pomoc Palestině.³⁴

³⁰ Dostupné z: „http://en.wikipedia.org/wiki/International_aid_to_Palestinians“

³¹ Palestinian Economic Prospect – World Bank

³² tamtéž

³³ tamtéž

³⁴ europa.eu

5.3.2. Současná finanční pomoc EU

Finanční pomoc je směřována do různých oblastí palestinské samosprávy, hlavně na lidská práva, podporu ekonomiky, na mírový proces, pomoc uprchlíkům a samozřejmě humanitární pomoc. Ekonomická spolupráce je také zajištěna Evropskou investiční bankou, která poskytuje půjčky na různé projekty např. v infrastruktuře či na životní prostředí. Další finance proudí přes agenturu UNRWA a samozřejmě jsou zde i konkrétní programy EU.

Poté, co v roce 2004 vstoupila Palestina jako člen do Evropské sousedské politiky, byl vypracován posudek obsahující konkrétní informace a důležitá ekonomická data, aby zmapoval finanční situaci v Palestině. Na tuto zprávu navazuje o rok později tzv. akční plán³⁵ upravující vztahy mezi Palestinou a Evropskou unií. Definuje podporu v politické oblasti (rady při tvorbě demokracie a soudního a právního systému), v oblasti občanských práv a svobod, v ekonomické oblasti (pomoc při tvorbě a provádění reform, navazování obchodních vztahů se zahraničím, možnostech investování), v energetice, životním prostředí, vědě a výzkumu, vzdělávání, zdravotnictví a další.

V roce 2005 se sešel Blízkovýchodní kvartet v Londýně, kde jednal o palestinské reformě. Bylo rozhodnuto, že finanční pomoc půjde do 4 hlavních oblastí – vládní systém, ekonomická reforma, rozvoj infrastruktury, sociální rozvoj a humanitární činnost.

Kolik peněz poskytlo Evropské společenství roku 2005 je vidět v následující tabulce.

oblast	částka (mil. eur)
potřeby palestinského obyvatelstva	192
- reformy	70
- uprchlíci, human.čin.	122
infrastruktura	40
formování institucí	12
sociální služby	35
celkem	279

údaje EU; vlastní zpracování

³⁵ z ang. Action plan, který vydala palestinská vláda, obsahuje plán předpokládaných reform aj.

V roce 2006, kdy se situace po vítězství radikálního Hamásu zhoršila, se Evropská unie rozhodla posílat finanční pomoc obyvatelstvu přímo, aby se k ní nová vláda nedostala a nefinancovala z ní své teroristické akce a nákup zbraní. Unie proto založila tzv. dočasný mezinárodní mechanismus (*Temporary international mechanism – TIM*). Tento čin a mechanismus samotný je ovšem spíše kritizován, nelze ho totiž podložit lepšími se ukazateli. Hrubý domácí produkt se v roce 2007 opět snížil a v roce 2008 vzrostl jen nepatrně.

Komise roku 2006 přidělila Palestincům 340 milionů eur, což je mnohem více než roční průměr od roku 2000, kdy Palestina získala v průměru 260 milionů eur ročně.³⁶ Společně s pomocí i jednotlivých členských států EU činila podpora 696 milionů eur. Na podporu zdravotní péče, vzdělání a sociálních služeb zaslala Komise přes agenturu UNRWA 64 milionů eur. Dále vynaložila částku 40 milionů eur na pokrytí těch nejzákladnějších potřeb obyvatelstva.³⁷ Úřadu pro humanitární pomoc Evropské komise bylo přiděleno 84 milionů eur, na zajištění potravinové pomoci 26 milionů eur a navíc 10 milionů eur na zlepšení podmínek žití palestinským uprchlíkům pobývajícím v Libanonu, Sýrii a Jordánsku.³⁸

V níže uvedené tabulce je rozepsána finanční pomoc v roce 2007:

Pomoc Komise Palestině v roce 2007	miliony €
program TIM	265
UNRWA	73
Podpora civilní služby ve Východním Jeruzalémě	2
Potravinová pomoc	10
Humanitární pomoc palestinskému obyvatelstvu	43
Celkem v srpnu 2007	285
potravinová pomoc	17
Mírový proces	10
Celkem 2007	420

Zdroj: europa.eu/country-cooperation; vlastní zpracování

³⁶ ec.europa.eu/europeaid

³⁷ tamtéž

³⁸ tamtéž

V prosinci 2007 se v Paříži konference, kde se dohodla předpokládaná částka podpor od roku 2008 do 2010, finance měly směřovat především na palestinské reformy a program rozvoje (*Palestinian Reform and Development Program – PRDP*).

Rozdělení financí je zpracováno do tabulky.

Navržená pomoc po pařížské konferenci	
druh pomoci	miliardy USD
pomoc do rozpočtu	1.5
humanitární pomoc	1.1
pomoc na různé projekty	2.1
jiná pomoc	3.0
Celkem za 2008-2010	7.7

Zdroj: europa.eu; vlastní zpracování

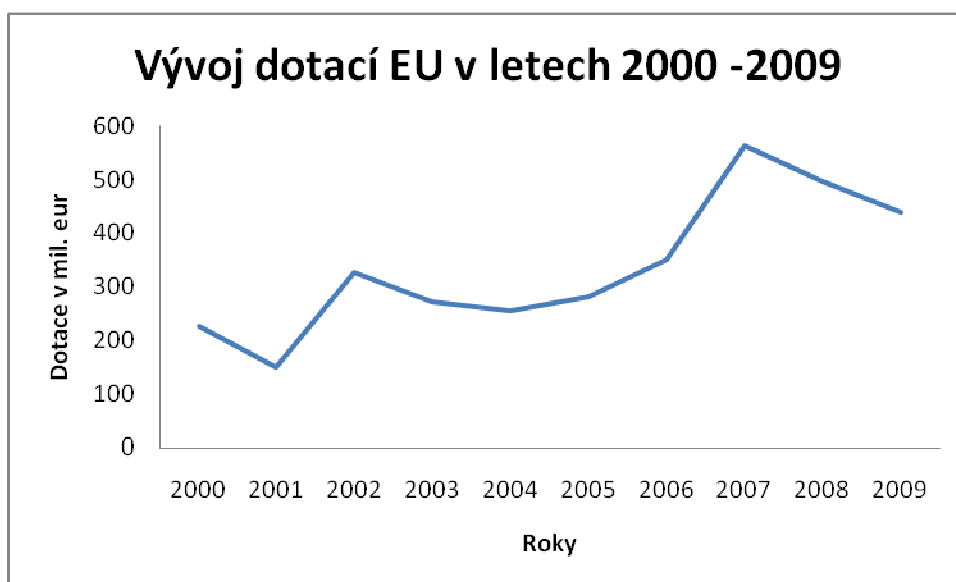
Od roku 2008 se také upouští od programu TIM a přechází se k mechanismu PEGASE, který poskytl 7,5 miliardy dolarů v letech 2008-10, tedy 2,5 miliardy ročně. Jednotlivé výdaje pro rok 2008 a 2009 v následujících tabulkách³⁹.

Pomoc palestinskému obyvatelstvu 2009	miliony €
PEGASE	233
UNRWA	67
Humanitární a potravinová pomoc	115,6
Pro stabilitu státu	15
Akce SZBP	6
Na rozvoj	2,4
Na podporu demokracie a lidská práva	0,9
Celkem	439,9

³⁹ údaje z europa.eu; vlastní zpracování

Pomoc palestinskému obyvatelstvu 2009	miliony €
PEGASE	233
UNRWA	67
Humanitární a potravinová pomoc	115,6
Pro stabilitu státu	15
Akce SZBP	6
Na rozvoj	2,4
Na podporu demokracie a lidská práva	0,9
Celkem	439,9

Jen pro srovnání jsem vytvořila graf vývoje dotací od roku 2000 do loňského roku.

K doplnění tabulky výše bych ráda zmínila, že do rozpočtu palestinské samosprávy, tzn. přímo palestinské vládě jako takové, poskytla Evropská unie 207 milionu eur. 19. ledna 2010 byl také podepsán plán na výdaje palestinské samosprávě pro letošní rok. Dohoda o financování stanovila výši celkem 158,5 milionů eur, z toho 0,5 milionu pochází od Rakouska. Tato podpora se k Palestincům dostane především přes program PEGASE.

5.3.3. Některé z programů EU

MEDA program, určený pro středomořské země účastníci se barcelonského procesu, byl hlavním nástrojem finanční pomoci EU v rámci Unie pro Středomoří od roku 1995. V letech 1995-99 v rámci MEDA I rozdělil 387,7 milionů eur a v letech 2000-2006 v MEDA II 276,7 milionů eur do Palestiny. Program MEDA zahrnoval Alžírsko, Kypr, Egypt, Izrael, Jordánsko, Libanon, Maltu, Maroko, Sýrii, Tunisko, Turecko a okupovaná území Gazy a západního břehu Jordánu. Podpora Společenství v rámci programu MEDA věnovaná vybudování euroarabského trhu s plynem v regionu Mašrek (projekt EAMGM) v roce 2005 činila 6 milionů eur.

Program TACIS měl usnadnit přechod k tržní ekonomice a demokracii na Blízkém východě a v zemích střední Asie. Fungoval převážně v letech 2000 – 2006, kdy do těchto problematických oblastí poskytl přes 3 miliardy eur.

Programy MEDA a TACIS jsou od roku 2007 nahrazeny novým Evropským nástrojem sousedství a partnerství. Dále Evropská unie prostřednictvím svých programů podporuje mírový proces. V letech 2000-2001 poskytla 63,2 milionů eur na rozpočtovou pomoc, zlepšení podmínek v uprchlických táborech, rozvoj státní samosprávy, modernizaci nemocnic ad. V roce 2002 byla přerozdělena rekordní část 87,45 milionů eur opět na soudní systém, zdravotnictví, infrastrukturu atd.

V roce 2002 také pod záštitou Unie pro Středomoří vznikl Národní orientační program (*National Indicative Programme*), který shrnuje strategické cíle finanční pomoci Palestině, de facto nahrazuje program MEDA. Četné jsou také programy, které financují reformy ve všech sférách Palestinského státu.

K dalším programům patří např. potravinová pomoc (potravinové balíčky), která ale více spadá do humanitární činnosti, dále také spolufinancování neziskových organizací, podpora demokracie a lidských práv a humanitární pomoc především ve spolupráci s agenturou UNRWA.

Evropská unie také přispívá přímo do rozpočtu Palestinské samosprávy, v roce 2005 šlo o 22% celkových příjmů samosprávy, tedy zhruba 1,5 miliardy dolarů. V roce 2009 podpořila palestinský rozpočet částkou 207 milionů eur.⁴⁰

⁴⁰ údaje z europa.eu

5.4. Humanitární činnost EU

Na úvod této podkapitoly bych ráda zdůraznila, že humanitární činnost nespadá pod SZBP, ale pod tzv. vnější politiky. Protože si ale myslím, že patří k významným činnostem EU v Palestině a také, že po přijetí Lisabonské smlouvy jsou tyto dvě politiky sjednoceny, si ji dovoluji uvést v této práci.

Evropská unie, konkrétně Evropská komise a členské státy, je prostřednictvím agentury UNRWA největším poskytovatelem humanitární pomoci Palestině⁴¹, která je v poslední době nejvíce soustředěna na uprchlíky. Přispívá i na pomoc přímo Palestincům, aby zmírnila negativní důsledky vleklého konfliktu s Izraelem. Čerpá ze zkušeností, jak pomoci lidem se připravit na možné pohromy v rizikových oblastech typu zemětřesení, hurikány, záplavy, či sucha. Velká část příspěvku je v současnosti financována pomocí Evropského nástroje sousedství a partnerství (*European Neighborhood and Partnership Instrument – ENPI*). Poradenským orgánem Komise pro tuto otázku je právě Úřad pro humanitární pomoc (*ECHO*). Ten poskytne v průměru 500 milionů eur ročně na výpravu zdravotních týmů, expertů na odminovávání, dopravní a logistickou podporu. Realizace pomoci je prováděna Úřadem pro technickou pomoc Západnímu břehu a Pásmu Gazy (*EC Technical Assistance Office to the West Bank and Gaza Strip - ECTAO*). Dále také Evropská unie spolupracuje s neziskovými organizacemi, speciálními agenturami pod OSN, Červeným křížem nebo jinými mezinárodními organizacemi s dodávkou potravinových balíčků a jiného vybavení, zaměstnáváním záchranných týmů ad.

V roce 2007 poskytla Komise příspěvek 43 milionů eur na pomoc Palestincům a navíc 17 milionů na potravinovou pomoc. V rámci svých programů pomohla Komise více než 4 milionům palestinských uprchlíků, šlo především o zajištění základní lékařské péče, dodávku pitné vody a jiné. O rok později, tedy roku 2008, činila celková pomoc 73 milionů eur, 56% částky směřovalo do Pásmu Gazy.

Humanitární pomoc Palestině je důležitá hlavně kvůli krizové situaci místního obyvatelstva. Míra chudoby dosáhla roku 2008 neuvěřitelných 68,5%, třetina Palestinců si dokonce musí vystačit s jen 1,20 eury na den. Spousta lidí nemá přístup k pitné vodě, základní lékařské péči, nemají možnost pracovat. Evropský komisař pro rozvoj a humanitární pomoc přislíbil na počátku roku 2009 příspěvek 58 milionů eur, z toho 32

⁴¹ oficiální stránky agentury UNRWA; výroční zpráva k 60. letům existence

milionů do Pásma Gazy, 20 milionů na Západní břeh a 6 milionů uprchlíkům v Libanonu. Ve své zprávě o humanitární činnosti tuto částku ještě blíže specifikovali. 9,1 milionů eur bylo poskytnuto na potravinovou pomoc, 4 miliony eur beduínskému obyvatelstvu, které patří k těm nejchudším v zemi, a 16,5 milionu na pomoc proti nezaměstnanosti, která dosáhla 23% na Západním břehu a 45% v Gaze.

5.4.1. UNRWA

V češtině tuto agenturu známe jako Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě, byl založen v roce 1949, aby poskytoval nouzovou pomoc, poskytoval služby v oblasti školství, zdravotnictví, materiální a sociální pomoci.⁴²

Evropská unie s touto agenturou spolupracuje již od 70. let a poskytuje jí pravidelně každoroční finanční pomoc. Od roku 2000 věnovala téměř 1 miliardu eur, což je přibližně 110 milionů ročně. Společně s příspěvky členských států tvoří dávky EU polovinu rozpočtu úřadu UNRWA.

Bližší rozdělení v následující tabulce⁴³

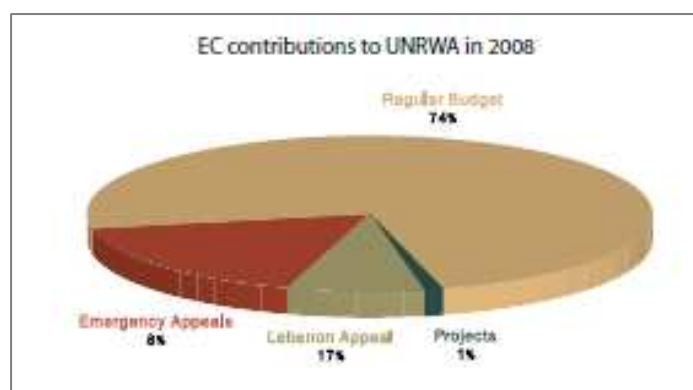
EC FINANCIAL COMMITMENTS TO UNRWA 2000-2008 (in € million)									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Contribution to General Fund	40,24	57,25	55,00	57,75	60,64	63,67	64,40	66,00	66,00
Food Aid (SHCs)	13,14	14,05	14,24	14,91	13,00	14,00	15,00	10,15	27,60
Food Security (SHCs)								4,00	5,00
ENPI Palestine (SHCs)									4,00
Organisational development									1,00
Humanitarian Assistance	15,78	18,77	2,19	11,76	8,63	8,50	21,40	7,00	5,00
Ad hoc support projects									
Camp Improvement projects	14,60			7,43				4,00	
Emergency Gaza Package					20,00				
Refugee records and data collection programme					1,00		1,00		
Employment opportunities (Leb, Syr, Jor)						10,00	10,00		
Scholarship programmes (Lebanon)						1,09		3,00	
Nahr el Bared Camp - Lebanon								8,25	5,00
TOTAL ANNUAL	83,76	90,07	71,43	91,85	103,27	97,26	111,80	102,40	113,60

Mimo to také EU přispívá do tzv. „nouzového fondu“ UNRWA, o příspěvek UNRWA žádá v případě nedostatku prostředků během roku, od roku 2000 mu poskytla 143,3 milionu eur.

⁴² webové stránky OSN Praha; Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=106>.

⁴³ zdroj UNRWA; Dostupné z: „www.unrwa.org“

Na grafu níže je rozdělení financí UNRWA do jednotlivých sektorů.

Zdroj: UNRWA.org

V roce 2008 vložila Evropská unie do fondu UNRWA 113 milionů eur, roku 2009 to bylo 144 milionů, z toho 14 milionů obětím konfliktu v Gaze z konce roku 2008. Na rok 2010 se předpokládá dotace 66 milionů eur do hlavního fondu a na uprchlíky, zatím nejsou známy potřeby nouzových fondů.

Odkud nejvíce uprchlíků pochází a kolik jich je, můžete vidět na mapě v příloze této práce.

5.5. Obchod s Evropskou unií

Jak už bylo zmíněno, Palestina je součástí Unie pro Středomoří, má tedy Dohodu o přidružení (*Association Agreement*), který předpokládá obchod s EU bez nutnosti platit clo. Unie tak svým partnerům nabízí ekonomický růst a stabilitu. Samozřejmostí ovšem je, že největším partnerem je sousední Izrael, na kterém je palestinské hospodářství stále velice závislé.

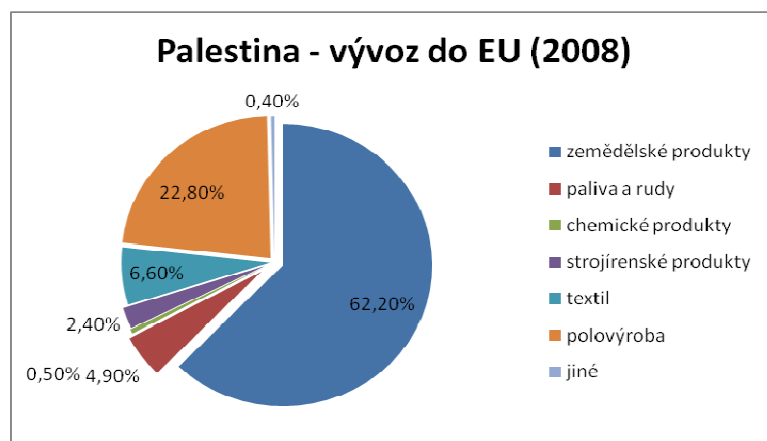
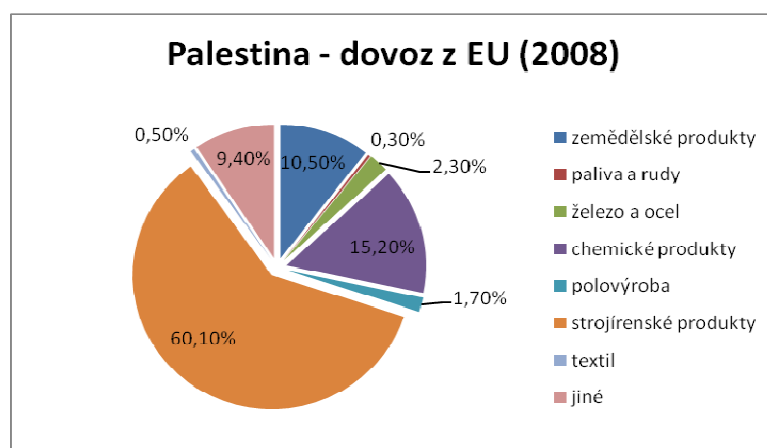
Evropská unie je také klíčovým partnerem v poskytování technického poradenství prostřednictvím Úřadu technické pomoci (*EU Technical Assistance Office*) spolupracující s palestinským ministerstvem národního hospodářství. Spolupracovaly také při založení tzv. zasilatelského společenství (*Shippers Council*), organizace zastupující zájmy palestinských vývozců a dovozců zboží.

Špatná ekonomická situace v Palestině ale vede k tomu, že není možné získat některá aktuální data, proto zde budu zmiňovat hodnoty týkající se let 2006-2008.

V roce 2006 činil celkový obchod s Evropskou unií 52 milionů eur, z toho 39 milionů evropský vývoz a zbylých 13 milionů eur dovoz do EU. 50% dovozu do EU tvoří zemědělské produkty (ovoce a květiny), do Palestiny se vyváží hlavně stroje, produkty chemického průmyslu a dopravní zařízení.

V roce 2008 se obchod zvedl na 71 milionů eur, z toho import do EU 7 milionů a export 64 milionů.

Vývoj v letech 2004-2008 je zaznamenán v následující tabulce.

Zdroj: EUROSTAT; vlastní zpracování

rok	import do EU	export z EU	obchod celkem
2004	6	36	42
2005	10	47	57
2006	13	39	52
2007	14	46	60
2008	7	64	71

Zdroj: EUROSTAT (2009); vlastní zpracování

5.6. Vztahy s Českou republikou

Česká republika je od roku 2004 součástí Evropské unie, podílí se tedy na podpoře Palestiny v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky i vnějších vztahů, mimo to ale existuje i samostatný obchod ČR s Palestinou, který je v rámci vztahů asi nejvýznamnější. Spolupráce a kontakt vůbec sahá i do historie.

5.6.1. Historie kontaktu s Palestinou

První kontakty obyvatel Čech souvisí se židovskou diasporou, kdy také mnoho Židů odcházelo od konce 19. století do „zaslíbené země“ v již zmiňovaných alijách, velké množství poté ze strachu z nacismu za 2. světové války. Křesťané do Palestiny vždy přicházeli jako poutníci, navštívit posvátná místa. „Tyto návštěvy prořídly v důsledku obou válek a byly obnoveny až po roce 1990.“⁴⁴ V roce 1926 zřídila Československá republika v Jeruzalémě svůj konzulát a o rok později navštívil Palestinu sám prezident T.G. Masaryk.

Za druhé světové války bojovala na území Palestiny po boku Spojenců i československá jednotka. Od roku 1946 podporuje i ČSR vznik samostatného židovského státu, má dokonce zastoupení ve Zvláštním výboru OSN pro Palestinu zvaném UNOSCO. V roce 1948 také uznala Stát Izrael, povolila zřízení izraelského zastupitelského úřadu v Praze a sama v Tel Avivu otevřela svůj úřad. Během izraelsko-arabských válek podpořila vojensky Izrael. ČSR dodávala do země i zbraně a leteckou techniku, školila také jednotky izraelské armády. V 50. letech vlívem SSSR nastal obrat i v československé zahraniční politice vůči Izraeli, jehož součástí bylo i území dnešní Palestiny. Bezpečnostní aparát ČSR přijal tvrzení o nebezpečí a sionismu, i v Čechách probíhaly procesy se Židy, kteří měli údajně způsobovat potíže v zemi. Od roku 1955 poté i ČSR začala po vzoru Sovětského svazu dodávat zbraně do zemí, které byly proti Izraeli, převážně do Egypta a Sýrie. *Snahy o zlepšení vzájemných styků pak vycházely jen ze strany Izraele.*⁴⁵ Všechny pokusy byly ale nezdárné. V 60. letech se vztahy uvolňují a ČSR povoluje vystěhování československých Židů na izraelské území. Později ale

⁴⁴ POJAR, Miloš. *Stručná historie států: Izrael*. Praha:Libri, 2009. str.140

⁴⁵ tamtéž

Československo včetně jiných východoevropských států přerušuje veškeré vztahy s Izraelem a uzavírá i úřad v Tel Avivu. K tomu přispěla i antisemitistická politika prezidenta Husáka. Situace se trvale mění až koncem 80. let, kdy Československo vysílá jak konzulární, tak i obchodní delegaci, která navrhuje obchodní dohody mezi těmito státy.

Nově vyhlášená samostatnost Palestiny roku 1988 je Československou republikou plně uznána, stejné stanovisko má i Česká republika po svém vzniku roku 1993. Od té doby jsou vztahy s Palestinou na minimální úrovni, od roku 2004 od vstupu ČR do Evropské unie se jedná v rámci společné zahraniční politiky EU. Výraznější změna nastává v roce 2006 po nástupu Hamásu do vlády, kdy jsou veškeré kontakty zmrazeny. K částečnému uvolnění dochází od roku 2007 po konferenci v americkém Annapolis, kdy jsou zahájena nová mírová jednání. Ve stejném roce navštěvuje Palestinu také tehdejší český ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg. Po konferenci v Paříži slibuje ČR Palestině rozvojovou pomoc.

5.6.2. Obchodní⁴⁶ a rozvojová pomoc

Obchodní spolupráce není tak významná jako pomoc rozvojová, která v případě ČR převažuje. Obchodu brání nestabilní politická situace a konkrétně nynější vláda Hamásu, izolace palestinského trhu a jeho závislost na sousedním Izraeli.

Česká republika vyváží do Palestiny především automobily, elektroniku, kovové výrobky, lékařská a veterinární zařízení, sklo, mléčné výrobky a pivo. Dováží květiny, živočišné a porvinové výrobky.

Bilance vzájemného obchodu v letech 2005-2009 je vidět v následující tabulce.

Bilance vzájemné obchodní výměny PNS s ČR za posledních 5 let (v tis. Kč)

		2005	2006	2007	2008	2009
Obrat	tis. Kč	23 010	3 236	16 925	5 241	7 866
	index oproti min. roku	1 025,4	0,14	5,23	0,3	
Vývoz	tis. Kč	22 974	3 235	16 892	5 220	7 527
	index oproti min. roku	1 035,3	0,14	5,22	0,3	
Dovoz	tis. Kč	36	1	33	21	339
	index oproti min. roku	144,0	0,02	33	0,63	
Saldo	tis. Kč	22 938	3 234	16 859	5 199	7 189

Zdroj: GŘ cel ČR, únor 2009 (údaje o zahraničním obchodě), Český statistický úřad

⁴⁶ Businessinfo.cz

V roce 2007 na již zmiňované Pařížské konferenci přislíbila ČR rozvojovou pomoc 1 milion dolarů ročně prozatím do roku 2011.⁴⁷ Mimo jiné v rámci rozvojové spolupráce mohlo v České republice v roce 2007 studovat 26 palestinských vysokoškolských studentů. ČR také pomáhá při realizaci některých projektů. Na příklad do projektu průmyslového rozvoje, který se týká budování energetických zdrojů a rozvodné sítě, poskytla v roce 2007 10,9 milionu Kč, celkově pak v letech 2006-2010 53,9 milionu Kč.⁴⁸ Dále je to i financování různých školení, nebo pomoc v průmyslovém rozvoji, to se týká projektu výstavby průmyslové zóny ve městě Tubás, tam poskytla ČR roku 2009 více jak 60 milionů Kč⁴⁹.

⁴⁷ publikace MZV ČR. *Vztahy ČR se zeměmi Blízkého východu a Severní Afriky*. 2008

⁴⁸ tamtéž

⁴⁹ zpravodajství Eretz; Dostupné z: „www.erez.cz“

Závěr

Cílem této práce bylo historicky nastínit vznik a vývoj palestinsko-izraelského konfliktu, který výustil v roce 1988 ve vyhlášení nezávislosti Palestiny na Izraelem okupovaných územích, a následně popsat jednotlivé reakce světa včetně členských států dnešní Evropské unie na toto prohlášení. Jádrem práce bylo analyzovat přítomnost a činnost Evropské unie s důrazem na pomoc především finanční a humanitární v kontextu celé společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU. Ráda bych zdůraznila, že jsem jednotlivé aspekty zahraniční a bezpečnostní politiky konkretizovala na palestinskou oblast, takže zde nenajdete úplný výčet např. nabízených programů finanční či humanitární spolupráce EU se třetími zeměmi.

Jak už jsem zmiňovala v úvodu, jde o téma velice aktuální, takže shromáždit vždy správné informace nebylo snadné, proto často uvádím odkaz i na předešlá léta.

Aby byly jednotlivé závěry, ke kterým jsem dospěla, přehlednější, budu následně rozebírat každou kapitolu samostatně.

V první kapitole jsem se pokusila vymezit palestinské území do socioekonomické sféry, abychom si mohli představit situaci obyvatel, ve které žijí. Stručně jsem popsala základní informace o Palestině přes velikost území, počet obyvatel a jejich národnostní a náboženské rozdělení, administrativní členění a politický systém až k významným historickým

mezníkům od prvopočátků a stručné historii do 2. světové války. Jedním z hlavních závěrů, kterého si můžeme povšimnout již z historického vývoje, je reakce států na vznikající krizi mezi Palestinou a později vyhlášeným státem Izrael. Jsou zde zřejmé tendence některých států světa, na čí stranu se staví, a jejich zájem o získání vlivu v této oblasti. Po první světové válce si chtěly tři hlavní evropské mocnosti rozdělit tuto oblast. Výraznější vliv pak získala Velká Británie, která spravovala mandát nad Palestinou.

Z historie je také zřejmá otázka náboženských konfliktů, kdy na jednom území žijí společně Židé a arabové, což je bez pochyb jedním z hlavních důvodů vyhlášení obou samostatností, jak Izraele, tak i Palestiny. Otázka Židů je více diskutovaná hlavně kvůli tzv. alije, přílivu židovského obyvatelstva do oblastí, kterých bylo hned několik. Židé tak získávají početní převahu, která se samozřejmě Arabům nelíbí.

Výraznou roli v celé historii hraje Organizace spojených národů, která např. v rezoluci č. 181 z roku 1947 rozhodla rozdělit území Palestiny na dva státy, na arabský a židovský.

Ve druhé kapitole jsem se pokusila co nejstručněji a nejjasněji popsat stěžejní fáze arabsko-izraelského konfliktu od ukončení britského mandátu a vyhlášení Izraele v roce 1948. Během všech konfliktů, které mezi oběma stranami probíhaly, je vidět stupňování vzájemné „nevraživosti“ a neochoty ani jednoho ustoupit, to dokazuje opakovanost útoků. Vždy když se podařilo jeden spor nějak vyřešit, za pár let se objevil znovu. Zjevný je zde také zájem sousedních států o moc nad tímto územím. Je to především Egypt, který figuroval ve všech pěti zmíněných válkách, na jeho stranu se vždy přidaly i okolní arabské státy jako Sýrie, Jordánsko, Libanon a ve válce za nezávislost na konci 40.let i Irák. Jak už jsem zmiňovala u první kapitoly více, tak je zde zjevná inklinace jednotlivých států světa k Izraeli, či Palestině. Obecně známá je podpora Izraele ze strany Spojených států amerických, který poskytoval jak zbraně tak i finance. Velká Británie a Francie naopak podpořily arabské státy. S Izrael byly v tajné dohodě jen v případě Suezské války, protože otevření a přístup k Suezmu byl jejich společným zájmem. K Egyptu se v 60. letech přidal Sovětský svaz, který chtěl také hrát výraznou roli na Blízkém východě a v přilehlých oblastech.

Další kapitola již konkrétně pojednává o vyhlášení palestinského státu a souvislostí kolem tohoto osamostatnění. Cílem bylo především zasadit tuto skutečnost do historického kontextu a popsat, jak se posléze situace v Palestině vyvíjela. Uvedla jsem také některé důležité události současné doby. Za zamyšlení stojí fakt, že se všechny zahraniční státy snažily pomoci nalézt řešení pro znesvářený Izrael a Palestinu a přinést tak definitivní mír na toto území. Organizovali konference, kde se vedly rozhovory s oběma stranami, aby bylo na základě kompromisu obou možno situaci vyřešit. Jak je ale zmíněno v této práci, díky změnám na politickém poli v obou státech, např. smrt prezidenta Arafata, nebo nástup radikálního a protipalestinského premiéra Netanjahu, se konflikty nedaří eliminovat a trvají tak dodnes.

Obecné informace o společné zahraniční a bezpečnostní politice jsou obsahem další části práce. Uvedla jsem jak historii vzniku této politiky, tak i cíle a rozsah, nástroje, které používá, instituce a proces rozhodování a finanční aspekt. Součástí je samozřejmě také bezpečnostní a obranná politika, která ale za fungování Evropské unie není pro

území Palestiny tolik podstatná jako třeba humanitární či finanční pomoc. V závěru jsem také uvedla důležité změny, které přineslo přijetí Lisabonské smlouvy.

Hlavní kapitola týkající se činnosti Evropské unie v Palestině je stěžejní pro mou práci. Na úvod jsem popsala vývoj této aktivity přes vojenskou účast některých evropských států, jde především o Velkou Británii a Francii, až později spíše k pomoci diplomatické, humanitární, poradenské a především finanční, které věnuji celou podkapitulu. Dalším cílem bylo porovnat reakce jednotlivých států světa na vyhlášení nezávislosti. Bylo velice složité konkrétně definovat, kolik celkem států uznalo Palestinu jako samostatný stát, protože se tento počet v průběhu let a především kvůli změnám politické situace v Palestině měnil. Proto jsem uvedla počáteční číslo týkající se přímo k roku vzniku a počet států, kteří ho uznávají v současnosti. Dále jsem také zjistila, že nejsou jen dvě rozhodnutí v tomto případě, a to buď Palestinu jako stát uznat, nebo neuznat, ale poměrně mnoho států potvrdilo toto vyhlášení s výhradami. Z významných států je to na příklad Francie, Německo nebo Velká Británie. Partneři a spojenci Izraele dle očekávání Palestinu neuznali. Situace uznání státu a spolupráce s Palestinou se výrazně mění v roce 2006, kdy se k vládě dostává radikální a pro některé státy i teroristické hnutí Hamás. Jeho vítězství také zkomplikovalo mírový proces, protože se i po nálehání světa odmítla vzdát násilí vůči Izraeli a jeho převážně židovskému obyvatelstvu. Jak bylo zmíněno již výše, Evropská unie pomáhá při vytváření palestinských institucí a politického systému, hlavní je finanční pomoc a podpora humanitární. V rámci samotné Evropské unie bylo vytvořeno několik speciálních institucí, agentur, poradenských skupin, které by byly schopny efektivněji pracovat s tímto státem, aby mu pomohly ve všech úskalích. K hlavním politikám v rámci SZBP pro spolupráci se třetími zeměmi Blízkého východu, Středomoří a bývalého Sovětského svazu patří Evropská sousedská politika a Unie pro Středomoří, které jsou v mé práci blíže rozebrány a popsány. Od roku 2005 jsou také v Palestině policejní poradci v rámci mise EUPOL COPPS, kteří radí s vytvořením správného a účinného policejního aparátu v zemi. Evropská unie posílá dotace Palestině již od roku 1971, je tak pravidelným, ale i dle údajů o financích zasílaných ročně Palestině největším dárce a spojencem. Finanční pomoc proudí na různé projekty, na podporu vzniku institucí, na infrastrukturu, pomoc civilnímu obyvatelstvu, na sociální rozvoj, na vyvážení a vývoj služeb a soukromého vlastnictví a podnikání, provádění reforem a i na aktuální témata jako alternativní zdroje energie či ochrana životního prostředí. Jak si lze z vývoje o finanční pomoci všimnout, je

zde poskytováno rok od roku více. Financování probíhá prostřednictvím speciálních programů jako MEDA, TIF, PEGASE a další.

Nemalá část peněz je také poskytovaná agentuře na pomoc uprchlíkům UNRWA, která zabezpečuje humanitární pomoc pro palestinské uprchlíky v sousedních zemích. Důležité je také zmínit, že humanitární politika spadá spíše do vnějších politik EU než do SZBP, ale právě jednou ze změn v Lisabonské smlouvě je spojení těchto dvou politik do jednoho celku. Podstatnou roli v humanitární pomoci hraje Úřad pro humanitární pomoc, který radí Komisi v praktických otázkách této oblasti a ovlivňuje tak výši pomoci. Pomoc je soustředěna na zlepšení podmínek žití místnímu obyvatelstvu, zajištění základní lékařské péče, poskytování potravinových balíčků a pitné vody, pomoc pro nepracující a chudé, aby se zapojili do pracovního procesu. Cílem tedy je zlepšit celkovou úroveň, snížit chudobu a nezaměstnanost a lékařské podmínky a tak i zdravotní stav a možnost většího dožití obyvatel.

Poslední činností zmíněnou v této práci je obchod EU s Palestinou, který se např. díky úlevě cel snaží zlepšit ekonomickou a konkurenceschopnou situaci země. Na druhou stranu je ale pravdou, že palestinské hospodářství je stále největší měrou závislé na Izraeli. Stručně je také zmíněna spolupráce Palestiny a České republiky, která není pro Palestinu klíčovou, ale protože je naše republika součástí Evropské unie a je mě jako pisateli blízká, dovolila jsem si ji věnovat alespoň jednu podkapitulu hlavní části.

Závěrem bych ráda řekla, že Evropská unie jistě v rámci svých možností poskytuje dostatek pomoci palestinskému území, ať už je činnost více či méně úspěšná, myslím, že je nutno podotknout, že se snaží řešit jak konflikt s Izraelem, tak i poradit a pomoci při vytváření nového státu, pomoci také obyvatelstvu, jehož velké procento hlavně v Pásmu Gazy žije pod hranicí chudoby. To samozřejmě neusnadňuje současná forma vlády, která se alespoň dle zdání více snaží prosadit své vojenské cíle, než aby aktivněji bojovala o zvýšení úrovně celého státu. Pravdou je, že Evropská unie má na podporu třetích zemích dostatek prostředků a také má o spolupráci se státem na Blízkém východě eminentní zájem, protože se týká celého světa. Osobně bych tedy činnost a působení Evropské unie v Palestině hodnotila kladně. Neustále se zvyšují dávky finanční pomoci od EU, která také vytváří a zavádí nové programy pomoci a nové formy zahraniční politiky a spolupráce. Palestině se tak zlepšuje nejen celková úroveň země, ale i zahraniční vztahy, rozšiřuje obchod s různými státy světa včetně České republiky.

Zdárná je i humanitární pomoc, které zajišťuje těm nejchudším jak potraviny, tak i prostředky k lepšímu bydlení, zdravotní péči i sociální zabezpečení.

Doufám tedy, že se mi podařilo dospět ke všem cílům, které byly v úvodu mé práce stanoveny. Ráda bych také znovu připomněla, že se v izraelsko-palestinském konfliktu nestavím na konkrétní stranu, souhlasím s cílem Evropské unie tomuto území pomoci, aby mohlo zdárně fungovat a aby zde lidé mohli žít na lepší úrovni. Je zřejmé, že situace se nevyřeší za krátkou dobu a bude nutno jim ještě hodně pomoci, jak finančně, tak i diplomatickou či poradenskou cestou, ale zájmem všech je uklidnit spornou situaci, aby se jak Izrael tak i Palestina mohla rozvíjet a skončil spor, který ničí nejen území, ale především obyvatelstvo, které zde žije. Nutností tedy je vstup třetí strany, kterou je např. i Evropská unie, aby bylo snazší nalézt vhodné řešení.

Résumé

Le thème général de ce travail est l'activité de l'Union Européenne dans la Palestine indépendante. Dans le prologue j'ai expliqué pourquoi j'avais choisi justement ce sujet et j'ai aussi fixé des objectifs principaux de ce travail. Le but est de décrire historiquement l'origine et le développement du conflit israélo-palestinien, qui a abouti à la déclaration de l'indépendance de la Palestine en 1988 dans les territoires occupés par Israël, puis de décrire les réactions des pays dans le monde y compris les états membres de l'Union Européenne. Le gros de ce travail est d'analyser la présence et les activités de l'Union Européenne avec un accent particulier sur l'aide financière et l'aide humanitaire dans le contexte de l'ensemble de la politique étrangère et de sécurité commune.

La Palestine est un état très petit mais avec la population nombreuse, comparable avec notre république. L'encadrement de cette région dans la sphère socioéconomique est aussi dans certains indices comparable avec les états de l'Europe. Il est possible de constater que la région de la Cisjordanie est plus développée que la bande de Gaza par exemple à propos de l'économie. Nous pouvons remarquer que la zone de Palestine s'est trouvée toujours sous la domination d'autre pays, elle n'a jamais été indépendante ni avant la Première Guerre mondiale dans le 20ème siècle. Il y a des tendances évidentes des états du monde et leur intérêt à gagner l'influence dans cette région. Après la Première Guerre mondiale les trois puissances européennes voulaient diviser ce territoire. L'impact significatif a été gagné par la Grande Bretagne qui a administré le mandat sur la Palestine. Il y a aussi la question évidente du conflit religieux dans une région où les Juifs et les Arabes vivent ensemble, je pense que c'est sans doute l'une des principales raisons de la déclaration de deux autonomies, à la fois Israël et la Palestine. Les Arabes n'aiment pas l'afflux de la population juive, dit Alya, donc ils rébellionnent de plus en plus. Le désaccord est aussi évident pendant la Seconde Guerre mondiale quand les Arabes sont plus pour les Nazis, tandis que les Juifs sympathisent avec les Britanniques. Le rôle important a été l'Organisation des Nations Unies qui a décidé dans la résolution n°181 de 1947 de diviser la Palestine en deux états, arabe et juif.

La situation dans la Palestine ne s'est améliorée ni après la Seconde Guerre mondiale mais au contraire c'est une période très importante en ce qui concerne le conflit

israélo-arabe qui a gradué après la fin du mandat britannique et la proclamation d'Israël en 1948. Il y avait cinq conflits les plus importants. Le premier conflit a été causé justement par la proclamation de l'indépendance d'Israël. Tous les cinq ont été menés contre l'Israël, qui comprenait la région de Palestine, et un état arabe voisin. Nous pouvons y voir la désobligeance à se retirer quand il a toujours réussi à régler un conflit, quelques années plus tard il a apparu de nouveau. Il y a aussi l'intérêt des pays voisins de prendre pouvoir sur ce territoire. C'est tout d'abord l'Egypt qui a été vu dans chacune de ces cinq guerres mentionnées. Une des principales conclusions que nous pouvons déjà percevoir de l'évolution historique, c'est l'inclinaison de chaque pays étranger à l'égard d'Israël ou de la Palestine. Le soutien d'Israël par les États-Unies est bien connu la Grande Bretagne et la France au contraire ont soutenu plutôt les états arabes, l'Egypt par l'Union soviétique qui voulait aussi jouer un rôle important au Moyen-Orient et les zones adjacentes.

Le chapitre suivant traite spécifiquement de la proclamation de l'état Palestinien en 1988. L'objectif était surtout de mettre ce fait dans son contexte historique et de décrire comment la situation est évaluée ultérieurement. Tous les états étrangers ont cherché la solution pour régler la dispute. Mais comme je mentionne dans ce travail, grâce aux changements dans la sphere politique dans les deux états, comme la mort du président Arafat ou de la prise du pouvoir de premier ministre Netanjahu, les conflits ne diminuent pas. La situation est difficile encore aujourd'hui. Le Hamas, qui a gagné les élections en 2006, ne veut pas abandonner la voie de la violence donc il ne cesse pas de bombardier et attaquer le territoire israélien et à l'envers.

Les informations générales sur la politique étrangère et de sécurité font l'objet de la partie suivante de ce travail. L'histoire de cette politique peut être présentée depuis la Coopération politique européenne jusqu'à la création de la Politique étrangère et de sécurité commune de l'UE en 1993, ainsi que les objectifs comme le soutien de la paix, les outils utilisés, par exemple l'attitude commune et l'action commune, les institutions et le processus décisionnel et aussi l'aspect financier. Il est nécessaire de mentionner la politique de sécurité et de défense bien qu'elle ne soit pas importante à tel point que l'aide humanitaire et financière. En conclusion, cette politique est un peu changée par le traité de Lisbonne comme par exemple la création de la fonction du Haut représentant pour la politique étrangère et de sécurité.

Le chapitre sur les activités principales de l'Union Européenne en Palestine est au coeur de mon travail. Premièrement certains pays se sont engagés dans le conflit aussi par des activités militaires comme la Grande Bretagne ou la France pendant les guerres israélo-arabes. Plus tard les états européens ont commencé à se concentrer sur l'aide diplomatique, humanitaire, de conseil, et en particulier sur l'aide financière qui consacre un sous-chapitre entier. Un autre but était de comparer les réponses de différents pays dans le monde sur l'indépendance. Il est très difficile de dire le nombre total des états qui reconnaissent la Palestine comme l'état parce que ce nombre change. Mais les médias parlent de 146 pays qui l'acceptent. En outre il n'y a que deux décisions dans ce cas, de reconnaître ou pas, mais beaucoup de pays ont confirmé avec des réserves, c'est par exemple la France, la Grande Bretagne ou L'Allemagne. La situation de reconnaissance et la coopération avec la Palestine s'est sensiblement modifiée en 2006 quand le Hamas a gagné les élections et pour certains pays c'est le mouvement terrorist. Sa victoire a compliqué le processus de paix car il a refusé de renoncer à la violence contre Israel.

L'Union Européenne contribue à aider à la création des institutions palestiniennes et le système politique, aider financièrement et par l'action humanitaire. Dans l'UE elle-même ont été formés plusieurs institutions, organismes, groupes consultatifs qui pourraient collaborer plus efficacement avec la Palestine. Les politiques principales dans la coopération de PESC au Moyen-Orient et la Méditerranée sont la Politique Européenne de Voisinage et le Partenariat euro-méditerranéen qui sont dans mon travail plus analysées et décrites. Depuis 2005 il y a aussi la mission EUPOL COPPS composée de conseillers de police pour aider la création de corps de police en Palestine.

L'UE envoie une aide en Palestine depuis 1971 et elle est le donateur et l'allié le plus important. L'aide financière supporte de différents projets, par exemple la création des institutions, pour l'infrastructure, l'aide à la population civile, pour le développement social, pour développer les services et la création de la domaine des entreprises privées et même les sujets contemporains comme l'énergie et l'environnement. Le financement se passe à travers des programmes spéciaux, tels que MEDA, TIF, TACIS, PEGASE etc.

Une grande partie d'argent est également prévue pour l'agence UNRWA, l'Office de secours et de travaux des Nations Unies pour les réfugiés de Palestine au Proche-Orient en français, qui fournit une assistance humanitaire aux réfugiés palestiniens qui vivent dans les pays voisins.

Il est aussi important de noter que la politique humanitaire de l'UE s'inscrit plus dans les politiques extérieures que dans la PESC mais selon le traité de Lisbonne ces

politiques devraient être unifier. Un rôle essentiel dans l'aide humanitaire joue le Service d'aide humanitaire de la Commission (ECHO) qui conseille la Commission sur les questions pratiques qui touchent la région. L'aide s'hypnotise sur l'amélioration des conditions de vie en fournissant des soins médicaux de base, des colis alimentaires et l'eau potable, l'assistance pour les pauvres etc. Le but est donc d'améliorer le niveau global de ce pays, de réduire la pauvreté et le chômage, assurer les conditions médicales et sanitaires, augmenter l'espérance de vie de la population. L'UE coopère aussi avec la Palestine dans le domaine du commerce pour améliorer la situation économique et concurrentielle dans le pays. Mais il est vrai que l'économie palestinienne est toujours rudement dépendante d'Israël.

Dvojjazyčný glosář

akční plán – *m* plan d'action
bezpečnostní politika - *f* politique de sécurité
blízkovýchodní kvartet - *m* Quatuor
britský mandát - *m* mandat britannique
členský stát – *m* état membre
dotace – *f* dotation / *f* subvention
finanční pomoc - *f* aide financiere
humanitární činnost - *f* activité humanitaire
izraelsko-arabská válka – *f* guerre israélo-arabe
izraelsko-arabský konflikt - *m* conflit israélo-arabe
konference – *f* conférence
konflikt – *m* conflit
Lisabonská smlouva - *m* traité de Lisbonne
mírový proces – *m* processus de paix
mise – *f* mission
nástroje SZBP – *m* instrument de la PESC
obchod – *m* commerce
obranná politika - *f* politique de défense
okupované území - *m* territoire occupé
palestinská samospráva - *f* autorité palestinienne
palestinští uprchlíci - *pl m* réfugiés palestiniens
plán – *m* plan
podpora – *f* subvention
program – *m* programme
reforma – *f* réforme
rezoluce - *f* résolution
rozhodnutí – *f* décision
rozvojová pomoc – *m* aide au développement
sankce – *f* sanction
společná akce - *f* action commune

společná strategie - *f* stratégie commune
společný postoj - *f* position commune
spolupráce - *f* coopération
stabilita – *f* stabilité
technická pomoc – *f* assistance technique
teroristický útok – *f* attaque terroriste
uznat nezávislost - reconnaître l'indépendance
uznat nezávislost s výhradami - reconnaître l'indépendance conditionelle
vnější politika – *f* politique extérieure
výdaj – *f* dépense
vyhlášení nezávislosti - *f* proclamation de l'indépendance
vývoz a dovoz – *f* exportation et *f* importation
zahraniční mise - *f* mission étrangere
zahraniční politika - *f* politique étrangere
základní zdravotní péče – *m* soin de santé primaire

Prameny

Literatura

- 1) POJAR, Miloš. *Stučná historie států : Izrael*. Praha : Libri, 2009. 202 s. ISBN 978-80-7277-435-7
- 2) SACHAR, Howard M. *Dějiny státu Izrael*. Praha : Regia, 1999. 767 s. ISBN 80902484-4-6
- 3) LEWIS, Bernard. *Dějiny Blízkého východu*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 383 s. ISBN 80-7106-191-3.
- 4) MUZIKÁŘ, Josef. *Palestinská otázka*. Praha : Academia, 1983. 260 s. ISBN 509-21-82
- 5) GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha : Karolinum, 1999. 427 s. ISBN 80-7184-599-X.
- 6) MENDEL, Miloš. *Židé a Arabové : Dialog idejí a zbraní*. Prachatice : Rovina, 1992. 281 s. ISBN 80-900810-3-7.
- 7) JAZAIRIOVÁ, Pavla. *Izrael a Palestina Palestina a Izrael*. Praha : Radioservis, 1999. 197 s. ISBN 80-86212-05-X
- 8) JANÍČEK, Ladislav; DRDLA, Miloš; RAIS, Karel. *Evropská unie : instituce, ekonomická, bezpečnostní a sociální politika*. Praha : Computer Press, 2002. 294 s. ISBN 80-7226-819-8.
- 9) CINI, Michelle. *European Union Politics*. 2. vydání. New York : Oxford University Press, 2007. 496 s. ISBN 978-0-19-928195-4.
- 10) HAD, Miloslav; PIKNA, Bohumil. *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha : MZV ČR, 2001. 86 s. ISBN 80-86345-06-8.
- 11) NICOLAS, Moussis. *Guide des politiques de l'Europe*. 4.vydání. [s.l.] : Mols, 1999. 429 s. ISBN 2-87402-014-1
- 12) *The State of the World's Refugees 1997-98* . New York : Oxford University Press, 1997. 298 s. ISBN 0-19-829309-7.
- 13) PAERSON, Frederic S. *International relations* . New York : McGraw-Hill, 1988. 618 s. ISBN 0-07-555105-5
- 14) SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2004. 236 s. ISBN 80-7179-857-6.

15) TICHÝ, Luboš, et al. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha : C.H.Beck, 2006. 880 s. ISBN 80-7179-430-9

16) *Když se řekne Lisabonská smlouva*. [s.l.] : Úřad vlády České republiky, 2008. 156 s. ISBN 978-80-87041-48-2.

Tištěné materiály

1) NEWMAN, David. *The Role of the EU in the Israel/Palestine Conflict*. Beer Sheva, 2004. 46 s. Ben-Gurion University of Negev.

2) SCHMID, Dorothée. *The Adaptation of EU and US Democracy Promotion Programmes to the Local Political Context in Jordan and Palestine and their Relevance to Grand Geopolitical Designs*. [s.l.] : EuroMesco, 2006. 28 s. Dostupné z WWW: <euromesco.net>.

3) PETŘÍK, Jaroslav. *EU Official Development Aid to the Palestinian Authority and the Rise of Hamas*. Dostupné z WWW: <cejiss.org>.

4) Parlamentní institut. *Historický kontext a současný vývoj v Palestině*. 2006. 11 s.

5) CIDSE Working group. *The EU's aid to the occupied Palestinian territory*. Brussels, 2008. 94 s.

6) Parlamentní institut. *Lisabonská smlouva : Co nového by měla přinést?*. [s.l.] : [s.n.], 2008. 113 s.

7) MZV ČR. *Vztahy ČR se zeměmi Blízkého východu a Severní Afriky*. [s.l.] : [s.n.], 2008. 26 s.

8) Styčný úřad ČR v Ramalláhu. *Souhrnná teritoriální informace Palestina*. [s.l.] : [s.n.], 2010. 37 s. Dostupné z WWW: <businessinfo.cz>.

Internetové zdroje

1) CIA The World Factbook

(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>)

2) Euractiv – Portál o EU (www.euractiv.cz)

- 3) Oficiální české stránky OSN (www.osn.cz)
- 4) Oficiální portál Evropské unie - Europa (www.europa.eu)
- 5) Oficiální stránky Evropského parlamentu (www.europarl.europa.eu)
- 6) Oficiální stránky Rady Evropské unie (www.cosilium.europa.eu)
- 7) Oficiální stránky Vlády České republiky (www.vlada.cz)
- 8) Oficiální stránky Ministerstva zahraničních věcí ČR (www.mzv.cz)
- 9) Wikipedia (en.wikipedia.org)
- 10) Palestinian National Authority (www.pna.gov.ps)
- 11) BusinessInfo. Oficiální portál pro podnikání a export (www.businessinfo.cz)
- 12) Oficiální stránky Evropské Komise (www.ec.europa.eu)
- 13) Euroskop (www.euroskop.cz)
- 14) Europa. Portál evropské unie (www.europa.eu/index_cs.htm)
- 15) *European Union in the world*
(http://ec.europa.eu/world/where/occupied_palestinian_territory/index_en.htm)
- 16) Youngs, Richard. *The European Union and Palestine: a new engagement. 2007*
(<http://www.opendemocracy.net/> The European Union and Palestine: a new engagement. 2007)
- 17) *Occupied Palestinian Territories*
(http://ec.europa.eu/external_relations/occupied_palestinian_territory/index_en.htm)
- 18) *CIA publications – The World factbook – West bank*
(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/we.html>>.)
- 19) *CIA publications – The World factbook – Gaza Strip*
(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gz.html>>.)

Přílohy

Příloha 1 - Administrativní rozdělení Palestiny – 16 provincií + počet obyvatel

Západní břeh	Východní Jeruzalém	408 042 okres 256 625 město
	Ramalláh	283 446
	Betlém	177 170
	Jericho	
	Hebron	530 541
	Nábulus	332 299
	Salfít	
	Qalqílija	
	Tulkarem	
	Túbás	
	Dženín	
Pásmo Gaza	Gaza město	492 621
	Džabálíja (Gaza sever)	
	Deir Balah	
	Chán Júnis	
	Rafah	

Příloha 2 : Složení vlády (aktualizované k květnu 2009)

- premiér: Salám Fajjád
- tajemník úřadu Rady ministrů: Saadi Krunz
- ministr financí: Salám Fajjád
- ministr zahraničních věcí: Rijád Málkí
- ministr vnitra: Abdul Razzák al-Jahja
- ministr plánování: Samír Abudlláh
- ministr školství a kultury: Lamís al-a Lamí
- ministryně pro otázky žen a turismu: Chulúd Aj-Duajbes
- ministr náboženství a sociálních věcí: Šejch Džamal Bawatna

- ministr spravedlnosti: Alí Chaššán
- ministr mládeže, sportu a vězňů: Ašraf Adžramí
- ministr dopravy a komunikací: Mašhúr abú Dakka
- ministr místní správy: Zijád Bandak
- ministr zemědělství: Mahmúd Habbáš
- ministr zdravotnictví: Sadqí abú Mughalí
- ministr národního hospodářství a spojů: Kamál Hassúna

Příloha 3 : Prezidenti Státu Izrael:

1948-52	Chaim Weizmann
1952-63	Issac Ben-Zvi
1963-73	Zalman Šazar
1973-78	Efraim Kazir
1978-83	Jacchak Navon
1983-93	Chaim Herzog
1993-2000	Ezer Weizmann
2000-2007	Moše Kacav
2007 – dodnes	Šimon Peres

Příloha 4 : Schéma rozdělení území po první arabsko-izraelské válce

Zdroj: wikipedia.org. Dostupné ze stránky:

http://cs.wikipedia.org/wiki/Prvn%C3%AD_arabsko-izraelsk%C3%A1_v%C3%A1lka

Příloha 5 – Jednotlivé arabsko-izraelské války

1. První izraelsko-palestinská válka

Hned po ukončení mandátu Velké Británie nad palestinským územím byl 14. května 1948 vyhlášen Židy *Stát Izrael*, ovšem s nesouhlasem okolních arabských zemí,

kteří si na dané území dělaly taktéž nárok. Proti izraelskému vojsku se postavilo hned 5 arabských států – Egypt, Jordánsko, Sýrie, Libanon a Irák. Izrael na to reaguje útokem na veškeré arabské obyvatelstvo. Izrael si velice rychle podmaňuje celou Galilej, pobřeží, západní část Jeruzaléma a celou Negevskou poušť. Hned od počátku je také zřejmý postoj některých světových velmocí, či evropských zemí. Arabové získávali neoficiálně pomoc od Velké Británie, Židé jsou podporováni Spojenými státy. OSN má eminentní zájem na napravení situace, proto vede již od ledna 1949 mírová jednání se všemi státy, které se shodnou až v červenci stejného roku. Izraelci získávají veškerá dobytá území zmíněná výše, Jordánsku je přisouzen východní Jeruzalém, Samaří a Judea (území na západ od Jordánu)⁵⁰, Egypt má kontrolu nad Gazou. Nově vzniklý stát byl uznán celkem 50 státy světa a ještě ten samý rok se stal členem OSN. Převahu zde mělo židovské obyvatelstvo, k roku 1958 jich bylo přes 2 miliony, Arabů desetkrát méně.⁵¹ Prvním prezidentem se po volbách roku 1949 stal Chaim Weizmann⁵², premiérem dle očekávání David Ben Gurion. Nová vláda se snaží především o rozvoj hospodářství, které je ale i přesto závislé na zahraniční pomoci. Některé peníze získaly jako reparace po druhé světové válce od poraženého Německa, dále to byly půjčky od USA, nebo židovských organizací z celého světa⁵³. Arabské země jako odplatu uvalily na Izrael embargo a uzavřely pro něj Suezský průplav, bylo podniknuto nespočet teroristických útoků. Jako asi nejnegativnější důsledek se jeví situace palestinských Arabů, kteří defacto nebyli vůbec začleněni do společnosti nově vzniklého státu.

2. Druhá arabsko-izraelská válka

K druhému konfliktu, tentokrát vedenému proti Egyptu, došlo poté, co egyptský prezident Gamál Násir 26. července 1956 oznámil znárodnění Suezského průplavu pod záminkou potřeby financí na stavbu Asuánské přehrady. Jako reakci zahajují největší investoři průplavu, Velká Británie a Francie, jednání o vojenské akci. Na jejich stranu, po tajné dohodě, se přidává i Izrael, který útok ospravedlňuje tím, že jim Egypt Suez uzavřel, navíc i blokoval Tiranské úžiny a má moc nad pásmem Gazy, kde jsou na

⁵⁰ pozn. jde o území původně přisouzena arabskému státu dle rezoluce OSN z roku 1947

⁵¹ ob. citace 6

⁵² kompletní seznam prezidentů od vzniku Státu Izrael v příloze

⁵³ v letech 1950-85 činila pomoc 31,3 mld. dolarů, v letech 1948-95 celkem 65 mld. dolarů

izraelské obyvatelstvo stále vedeny teroristické útoky. Proto se 29. října 1956 Izrael zmocnil pásma Gazy a později i celého Sinajského poloostrova. Jako hlavní důsledek sporu je naopak považováno posílení moci Egypta, pásmo Gazy jim bylo navraceno a Suez zůstal i nadále pro Izrael uzavřen. Jediné, čeho Izrael dosáhl, bylo otevření Tiranské úžiny pro vstup lodí do Ejlatu, přístavu u Rudého moře. Intervence evropských velmocí Velké Británie a Francie se nakonec ukazuje spíše jako negativní, jejich vliv byl v oblasti Blízkého východu silně oslaben, naopak tomu je u Sovětského svazu.

3. Třetí arabsko-izraelská válka

Impulesem pro šestidenní válku bylo opětovné uzavření Tiranské úžiny Egyptem, to použil Izrael jako důvod pro vojenskou akci, hlavním cílem Izraele ovšem bylo získat větší území. Izraelské vojsko se prosadilo převážně díky známému generálovi Šaronovi, který hned první den postoupil až na Sinaj a poté do pásma Gazy. Egypt mezitím utvořil koalici se Sýrií a Jordánskem, vojensky jim pomohly i Irák, Saudská Arábie a Libanon. Později Izraelci vnikli obsadili celý Sinajský poloostrov a Západní břeh Jordánu včetně Jeruzaléma. Dá se říct, že mír zajistil Sovětský svaz, který pohrozil intervencí na straně Egypta v případě pokračování boje. Příměří ztvdilo i OSN v rezoluci č. 242 z roku 1967 o trvalém míru na Blízkém východě. Izrael po třetím arabsko-izraelském sporu získal Sinajský poloostrov, Golanské výšiny od Sýrie a Západní břeh s více jak 1 milionem Arabů, Arabové však směli překročit tzv. zelenou linii, hranice příměří Jordánska a Izraele. K posílení vlivu došlo u USA, ti se velice rychle stali garantem izraelské bezpečnosti, pomáhaly Izraeli také finančně.⁵⁴

4. Čtvrtá arabsko-izraelská válka

Opotřebovací, nebo také vyčerpávací válka, byl konflikt mezi Egyptem a Izraelem způsobený potopením izraelské námořní lodi egyptskými střelami roku 1967. Na arabskou stranu se přidalo i Jordánsko a Organizace pro osvobození Palestiny, její sídlo bylo právě na území Jordánska. Spory se ještě více prohloubily poté, co egyptský prezident Násir zrušil 3. března 1969 příměří z roku 1967 po šestidenní válce. Během této války se zapojovali i spojenci jednotlivých stran, na straně Egypta to byl Sovětský svaz, u Izraele Spojené státy. Tyto dvě světové velmoci se sice pokoušeli diplomaticky dohodnout, ale ke shodě nikdy nedošlo.

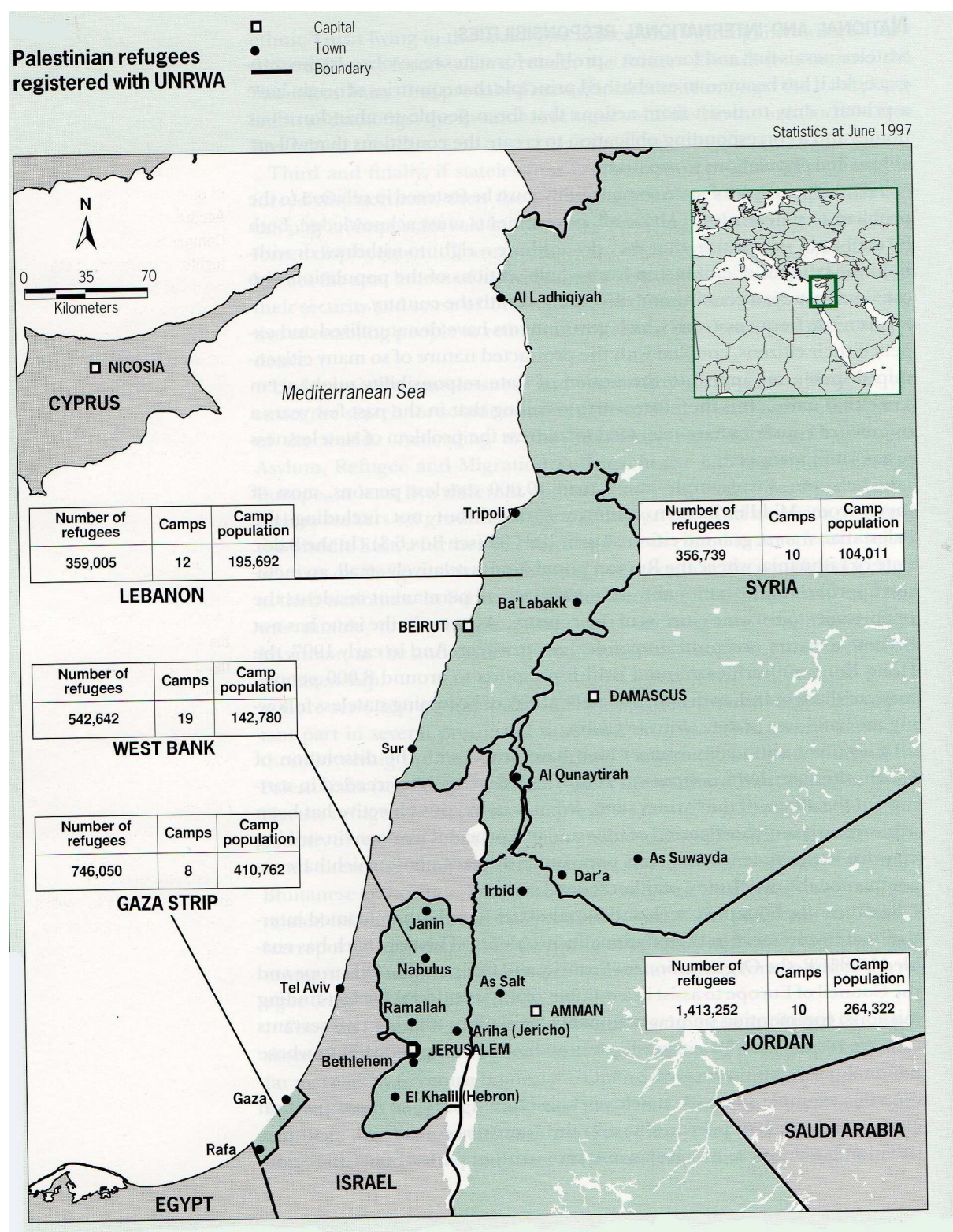
⁵⁴ peněžní dotace v letech 1968-70 činily 260 milionů dolarů, v letech 1971-73 až 1,5 miliardy; ob.citace 6

5. Pátá arabsko-izraelská válka

Tzv. Jomkippurská válka byla zahájena v říjnu 1973, když koalice Egypta a Sýrie zaútočila na Izrael v jejich nejvýznamnější židovský svátek zvaný Jom Kippur. Útok byl veden na Suezský průplav a Golanské výšiny pro opětovné získání těchto území. Na syrskou frontu se později připojují Irák, Jordánsko, Kuvajt a Spojené arabské emiráty. Boj byl definitivně ukončen až na konci října, kdy, v případě pokračování bojů, ohlásily intervenci Sovětský svaz a Spojené státy, proto bylo opět přistoupeno k rezoluci OSN č.338. V letech 1974-75 byla ještě vedena jednání o odstoupení izraelských vojsk z části Sinajského poloostrova a od Suezského průplavu. V Izraeli se poté k moci dostává Menach Begin⁵⁵, za jehož vlády byl uzavřen mír s Egyptem, v němž bylo slíbeno vyklizení celého Sinajského poloostrova do konce r. 1982.

⁵⁵ tento muž je typický svými protibritskými a protiarabskými názory

Příloha 6 – palestinští uprchlíci

Zdroj: *The State of the World's Refugees 1997-98*. New York : Oxford University Press, 1997